БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 29 (10397) | 1964 оной февралиин 4, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ЭРДЭМ УХААНАЙ ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ НЭБТЭРҮҮЛЭЕ!

Хүдөө тосхоной ажалшад хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөн дэбжээхын түлөө, газар тариалан болон мал ажалай продуктнуудые улам ехээр абаг болохын, колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлхын түлөө ехэ оролдосотойгоор тэмсэжэ байна. Үтэгжүүлгэнүүдые үргэнөөр хэрэглэһэнэй, талуурнин, мүн үргэлжэ дээрэнь онъһожоруулһанай болон эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болохо тодорхой замуудые КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа Пленум хараалха юм.

Хүдөө ажахы — манай экономикын эгээл орёо онъһон һалбаринуудай нэгэн мүн. Эрдэм ухаанай бүхы туйлалтануудые хараада абангүйгөөр, полинууд ба фермэнүүд дээрэ тэрэнэй һалбари зууршалгануудые үргэнөөр хэрэглэнгүйгөөр хүдөө ажахые алишье талаһаань эмжалтатайгаар хүгжөөхын арга үй бшуу. **«Хүдөө ажахын асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха, эрдэм мэдэрэл бодото хэрэг дээрэ хэрэглэжэ шадаха, эрдэм ухаанай туйлалтанууд болон түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ шадаха гэшэ колхоз, совхозуудые хүгжөөлгын үндэһэн шухала асуудал болоно. Эрдэм наука гэшэмнай имагтал эрдэм мэдэрэл дэлгэрүүлхэ гэһэн удхатай бэшэ, энэ хадаа хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ ёһотой эмхидхэлэй тодорхой асуудалнууд мүн. Имагтал хүдөө ажахын эрдэм ухаанай ашаар, тэрээндэ түшэглэжэ, эрдэм ухаанай туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ лэ, ургаса болон мал ажалай шэмые дээшэлүүлжэ, үйлэдбэрине оньһожоруулжа, малай бүтээсые бүри үндэр түбэдэ хэмжээндэ хүргэжэ болохо юм»** гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлээ һэн.

Түрүү колхоз, совхозууд эрдэм ухаантай ханилдаг, тэрээндэ түшэглэдэг юм. Үйлэдбэриие эрдэм ухаанай ёһоор эрхилхэ гэээшэ эдэ ажахынуудта жэлһээ жэлдэ баян ургаса ургуулха, мал ажалаа амжалтатайнгаар хүгжөөхэ, гектар бүриһөө хямда сэнтэй продукци үлэмжэ ехээр абаха арга олгоно бшуу. Эрдэм ухаанай туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр, хаа хаанагүй хэрэглэхэ гээшэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хурдан түргэнөөр дэбжээхэ шухалын шухала арга нөөсэ мүн.

Совет эрдэмтэдэй хүсэлэл оролдолгын ашаар хүдөө ажахын эрдэм ухаан эли бодо амжалтануудые туйланхай. Эдэ амжалтанууд колхозууд, совхозуудай үйлэдбэридэ горитой удха шанартай. Манай гайхамшагта селекционернүүд П. П. Лукьяненко, В. С. Пустовойт, Ф. Г. Кириченко, В. Н. Ремесло болон бусадай хэһэн хүдэлмэринүүд бүгэдэндэ мэдээжэ болонхой. Эгээл эдэнэр орооһото болон бусад ургамалнуудай баян ургаса үгэдэг сортнуудые байгуулаа ха юм. Мүнөө эдэ сортнуудынь хэдэн миллион гектар газар эзэлээд, горитой хэмжээнэй нэмэлтэ продукци үгэжэ байдаг. Орон доторнай эрхим һайн үүлтэрэй адууһа мал бии болгогдоо. Эрдэм ухаанай һүүлшын туйлалтануудай үндэһэ һуури дээрэ антибиотик, витаминууд, ургалтын бодосууд, ферментнүүд болон бусад препарадуудые үйлэдбэрилдэг промышленностиин бүхэли һалбари байгуулагданхай, аша үрэ ехэтэй шэнэ шэнжын минеральна үтэгжүүлгэнүүд, тэрэшэлэн гербицидүүд, ургамалнуудые хамгаалха химическэ хэрэгсэлнүүд бии болгогдонхой.

Мүнөө хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо гэһэн хараа шугамай бэелүүлэгдэжэ байхада, колхоз, совхозуудай үйлэдбэрине эрхилхэ талаар эрдэм ухаанай үүргэ, удха шанар хэмжээлэшэгүй ехэ болоо. Эрдэм ухаан болбол ажалшадай эрилтэнүүдтэ харюу үгэхэ, орооһо таряа, мяха, һү болон бусад продуктнуудые эрид ехээр абадаг болохо талаар партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ эдэбхитэй зэбсэг болохо үүргэтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан Воронежско областиин эрдэмтэдэй үнэтэ үүсхэлые тэмдэглэхэ шухала. Энэ үүсхэлыень КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюро һайшааһан байна. Воронежой хүдөө ажахын институдай, В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ түбэй-хара хүрьһэтэ нютагуудай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай, саахарай свёклын болон саахарай Бүхэроссин эрдэм-шэнжэлэлгын институдай, ургамалнуудые хамгаалха Бүхэсоюзна институдай туршалгын станциин эрдэмтэд агрохимиин эшэ үндэһэнүүдые хүдөөгэй ажалшадай шудалхадань, газар, минеральна үтэгжүүлгэнүүд болон ургамалнуудые хамгаалха химиин хэрэгсэлнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэдэг болохо тушаа хэмжээ ябуулгануудые зохёон табихадань, бэелүүлхэдэнь колхоз, совхозуудта, үйлэдбэриин управленинүүдтэ туһалха гэжэ шиндэһэн байна. Воронежой эрдэмтэдэй уряалаар хүдөөгэй ажалшадые агрохимиин эрдэмдэ һургахын түлөө, колхоз, совхозуудта туһалхын түлөө социалис мүрысөөн орон доторнай улам үргэнөөр дэлгэрнэ.

Энэ жэлэй үбэлые хүдөөдэ агрохимиин һуралсалда бүгэдэнэй һуралгын хаһа гэжэ тон зүб нэрлэдэг. Һургуулинуудта, кружогуудта, семинарнуудта олон мянгаад колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, звенонуудые даагшанар, бригадирнууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд һуралсана. Химиин эрдэм мэдэрэл шудалхадань тэдээндэ эрдэмтэд туһалдаг байха юм. Олохон научна хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон институдуудай багшанар агрохимиин бүгэдэ ниитын һуралсал үнгэргэлгэдэ, колхоз, совхозуудай газарнуудые шэнжэлгэдэ, агрохимиин картограммануудые зохёон табилгада хабаадалсадаг байна. Химиин туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар Кубаниин ба Доной, Украинын ба Казахстанай, Молдавиин ба Прибалтикын эрдэмтэд колхоз, совхозуудта горитой туһаламжа үзүүлжэ байдаг. Тэдэнэр хэшээлнүүдые үнгэргэдэг, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй урда лекцинүүдые уншадаг, газарай хүрьһэ шэнжэлнэ.

Манай орон дотор научна үргэн олон эмхи зургаанууд байгуулагданхай. Область бүхэндэ институдууд, туршалгын станцинууд, һургуулинууд бии. Тэндэ оюун бэлигтэй хэдэн мянгаад эрдэмтэд, һайн шадабаритай мэргэжэлтэд ажалладаг. Гүрэн хадаа тэдэнэй творческо ёһоор хүдэлхэдэнь бүхы эрхэ байдал байгуулаа. Бүхы шэнэ, түрүү юумые үйлэдбэридэ шууд түргэнөөр нэбтэрүүлхын тула али бүхы ажал ябуулгаараа оролдохо гээшэ эрдэмтэдэй эгээл түрүүшын уялга мүн. Тэдэнэр газар тариалангаа болон мал ажалаа эрхим һайнаар эрхилдэг болоходонь колхоз, совхозуудта али бүхы туһаламжа хүргэхэ, хүдөө ажахын ургамалнуудые ургуулха хуушаршаһан аргануудта эсэргүүгээр эрид шууд тэмсэхэ, фермэнүүдэй хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые усадхаха үүргэтэй.

Полинууд дээрэ эгээл баян ургаса үгэдэг хүдөө ажахын ургамалнуудай сортнуудай ургуулагдахын, фермэнүүд дээрэ ашаг шэмэ ехээр үгэдэг адууһа малай түлжүүлэгдэхын тула, институдай гү, али туршалгын станциин ажал ябуулгаяа эрхилдэг зонодо оролог бүхы ажахынуудай газараа ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын, полинуудай ургасые дээшэлүүлхэ, мал ажалай ашаг шэмые ехэ болгохо эгээл һайн аргануудые хэрэглэхын тула эрдэмтэдэй коллектив бүхэн, эрдэмтэ бүхэн эсэшэ сусашагүйгөөр оролдохо уялгатай.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозууднай хабарай тарилгада бэлдэжэ байна. Тарилгын хүдэлмэриин түсэб табиха зуураа, тарияшад доторойнгоо арга нөөсэнүүдые шадаал һаа бүрин дүүрэнээр элирүүлхэ, газарай гектар бүхэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэдэниие шэглүүлхэ гэжэ оролдоно. Тиихэ зуураа тэдэнэр эрдэмтэдһээ тодорхой зүбшэл заабари абахые оролдодог. Зоно бүхэндэ эрдэм ухаанай ёһоор табигдаһан зууршалгануудые үгэхэ гээшэ угаа шухала.

Совет хүдөө нютагуудай ажалшад КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумые ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байна. Партиин болон арадай ажабайдалда гайхамшагта шата болохо энэ Пленумые тэдэнэр хабарай тарилгада бэлэдхэхэ зуураа шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэхэ гэжэ оролдоно. Хаа хаанагүй колхоз, совхозуудта техникэ заһабарилагдана, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэнэ. Тарияшад агрохимиин эрдэм мэдэрэл тон оролдосотойгоор шудална. Долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэдэнь тарияшадта али бүхы туһаламжа хүргэхэ гээшэ эрдэмтэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

(«Правдын» февралиин 3-най түрүү бэшэгһээ).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ АВТОМОБИЛЬНА ХАРГЫ БАРИЛГЫН, ЗАҺАБАРИЛГЫН УПРАВЛЕНИИН 4-хи УЧАСТОГАЙ МЕХАНИЗАТОРНУУДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хяагта Наушка хоёрой хоорондохи автомобильна харгы барилгын түгэсхэгдэһэнтэй дашарамдуулан, үйлэдбэриин эрхим үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

1. **Патрушев** Николай Григорьевичые — скреперист.
2. **Петров** Виктор Михайловичые — бульдозерист.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
1964 оной январиин 27.

ТҮРҮҮШҮҮЛТЭЙ ЗЭРГЭ АЛХАЛАГТЫ!

Россин Федерациин Арадай ажахын совет ба профсоюзуудай ЦК 1963 ондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнтүүдые хаража үзэбэ.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ 51 предприятинуудай коллективүүд илажа гараа гэжэ мэдэрэгдэбэ. Тэдэнэй тоодо — синтетическэ каучугай Ефремовскэ завод, Москвагай шиннэ завод, Калининай искусственна утаһанай комбинат, Невинномысскэ химическэ комбинат, Уфагай химическэ завод оролсоно. Хара металлургиин түрүү предприятинуудай тоодо — Череповецкэ металлургиин завод, Ковдорско ашатта малтамалнуудые шанаржуулгын комбинат (Мурманска совнархоз), Кемеровскэ коксохимическэ ба Серовскэ Ферросплавай заводууд оролсоно. Нүүрһэнэй промышленностьда Ростовуголь комбинадай № 19/20 шахтын «Новомосковскуголь» трестын № 38 шахтын, Ирша-Бородинска нүүрһэнэй уурхайн (Краснозрска совнархоз), Тайбинска шанаржуулгын фабрикын (Кузбассай совнархоз) коллективүүд түрүү һуури эзэлһэн байна.

Машина бүтээлгын олохон предприятинууд һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Фрезернэ станогуудые бүтээдэг Горьковско завод, КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ Ленинградай металлическа завод болон бусад түрүүлээ.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илагшадта РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд барюулагдажа, нэгэдэхи мүнгэн шангууд үгтэбэ.

(ТАСС).

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ—ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

Хүдөө ажахыда зайн галай элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар энергетигүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэжэ байгаа зүблөөн Москвада февралиин 1-дэ нээгдээ. СССР-эй Энергетикын ба электрификациин талаар гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. И. Савиных элидхэл хэбэ.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. С. Полянский хабаадалсана.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ

1964 оной январиин 31-дэ удаан саг соо хүндөөр үбшэлһэнэйнгөө һүүлээр 65 наһатайдаа совет элитэ ехэ эрдэмтэ, Казагай ССР-эй наукануудай академиин президент, Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, академик **Каныш Имантаевич Сатпаев** наһа бараба гэжэ гүнзэгы шаналалтатайгаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиум мэдээсэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум.

Республикын колхоз, совхозуудай гүрэндэ һү худалдаха 1964 оной 1-дэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ

1964 оной февралиин 1-эй мэдээн

...равленинүүд, ...аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Үнеэн бүхэнһөө гүрэндэ тушааһан һүн (килограммаар) 1/II 1963	1/II 1964
...жанай	25	34	36
...н	35	36	46
...скын	19	49	39
...тын	29	56	54
...-Шэбэрэй	34	55	59
...нэй	23	25	26
...-Үдын	30	64	57
...н	27	31	40
...тын	28	38	36

...толилогдоһон мэдээн дээрэ хэды үгэ нэмэжэ хэлэхэ һаа, һү гүрэндэ тушааха түрүүшын кварталай түсэб республика дотор 28 процент дүүргэгдэһэн, нёдондоной январьтай сасуулбал, үнгэрһэн һара дохудалдалга 10 процентээр дээшэлһэн зэргэтэй. Һү гүрэндэ худалдаагаар Хориин, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынууд һаһала амжалтануудые туйлан шадаһан байна. Гэбэшье за... управленинүүдэй ажахынууд нёдонойхиһоо һү багаар тушаажа байха юм. Жэшээнь, һү ехээр ...ха гэһэн мүрысөө үүсхэгшэ ...скын ажахынууд хэлэһэндээ ...гүй. 1-дэхи кварталай түсэб ...доо 19 процент дүүргээд байна. Һүнэйнь оршо нёдондонойнгоо энэ үеын хэмжээндэ 17 процентээр хүрөөгүй байха юм. Тиихэдэ Улаан-Үдын управлениин, Баунтын аймагай ажахынууд нёдондонойхиһоо бага һү гүрэндөө тушаагаад байна. Мүн тэрэшэлэн түнхэнөөрхин, баргажанаархин баһал һанаһанда хүрэсэгүйгөөр ажаллажа байһан үетэй.

Һү ехээр һаажа абаха, гүрэндөө тушааха түсэбэй хангалтагүйгөөр дүүрэжэ байһан ушар хадаа имагтал һаамхай үнеэдэй харууһа, эдеэлүүлгын муугаар табигдаһанһаа болоно гэжэ тэмдэглэмээр. Жэшээнь, Баргажанай управлениин нэгэшье ажахыда малай тэжээл буйлуулган, илангаяа һолоомо хэршэжэ, ууралда дэбтээлгэ оройдоо эмхидхэгдээгүй байһаар. Гадна һаамхай үнеэд энэ шэмэрүүн хүйтэн үе сагта бэлшээридэ ябана. Иимэрхүү байдал Кабанскын управлениин ажахынуудта дайралдана.

Гадна һү гүрэндэ тушаалгын хэмжээе һураггүй дээшэлүүлхэ талада колхоз, совхозуудта иксусственна аргаар һү буйлуулжа, тугалнуудта уулгаха ябадал ехэ нүлөөлхэ зэргэтэй. Энэ шухала хэрэгтэ баһал зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд анхаралаа огто хандуулнагүй.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЫЕ угтуулан

Манай республикада минеральна үтэгжүүлгэ асарагдажа эхилээ. «Сельхозтехникын» складһаа колхоз, совхозуудта энэ үтэгжүүлгэ үдэр бүхэндэ абаашагдана. Зураг дээрэ: Эрхирэгэй совхоздо абаашагдаха суперфосфат машинада ашаалагдаад байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хүдөө нютагуудһаа мэдээсэнэ

ДААЛГАБАРЯА ДҮҮРГЭЭ

ЗЭДЭ. Коммунис ажалай нэрэ солодо хүртэһэн, «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин һаалишад кабанскынхидай уряае халуунаар дэмжэнэ. Эндэхид 1964 ондо хамта 339 мянган литр һү һааха зорилготой.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхын тулада оролдосотойгоор ажаллана. Һаалишад Мария Ринчинова, Мария Гырылова, Цыбик-Дулма Цыдыпова, Мария Жигжитова гэгшэд январь һарынгаа 20 хоногой даабарииe бэелүүлээ.

Ц. Сагалеев.

ТҮЛ ОЛООР АБТАНА

ХОРИ. Хэжэнгын совхоз энэ жэлдэ 22 мянган хурьга абаха юм. Олонхи отарануудта түл абалга эмхитэйгээр эхилэнхэй. Совхозой нэгэдэхи отделениин түрүү хонишод Б. Жигмытдоржиев, Ш. Намжилов, Л. Очиров гэгшэдэй даадаг отарануудта 300—400 хурьгад абтаад, гарзада оруулагдангүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Мүнөө тус совхоздо хамта 6 мянга гаран хурьгад абтаа. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд отарануудаар ябажа, хүдэлмэриень шалгана. Ажалай дутуу дунданууд дары усадхагдадаг болоо.

П. Содбоев.

НАРАЙ ХУРЬГАДТА—НОГООН ТЭЖЭЭЛ

Набтархан аад, уужам ехэ байра сооһь бууяма дулаан, үһээдэнь үлгөөтэй байһан лампочкануудһаа зайн галай гэрэл яларна. Хэдэн олон таһалга соо дун сагааханууд хурьгад зөөлэхэн ногоо абьяастайгаар эдижэ байна.

Янгинама хүйтэн үбэл дунда хаанаһаа иимэ сэл хүхэ ургамал ногоо олоод, хурьгадтаа эдюулбэ гээшэб гэжэ һонирхон харанабди.

—Энэ манай өөһэдымнай үһан, дулаан байра, гэрэл гурбанай ашаар—гидропонно арга гэдэгээр ургуулжа абаһан ногоон гээшэ. Нарай малда айхабтар һайн тэжээл юм,—гэжэ эндэхи ахалагша хонишон Андрей Агафонов хэлэнэ.

Энэ дулаахан гэр соо ороходо хэдэн дабхар модон тагууд дээрэ табигдаһан 8—9 хайрсаг соо сэл хүсэ тиимэ ногоон пэгшэгэрээр ургажа, аалма халуун зунай сагые һануулна.

Афимья Попова бидэ хоёр тус байра соохи 20 дүрбэлжэн метр газарһаа үдэр бүри 100 килограмм хүрэтэр зөөлэхэн ногоо ургуулжа абанабди,—гэжэ залуу эхэнэр Елизавета Камчатова хөөрэнэ.

—Тэрэшэлэн манай бригадынхид хүхэ дэлэн багатайгаар, һү утыгөөр түрэһэн хонидой хурьгадта уулгахаар тусхай хэмэл аргаар һүн тэжээл буйлуулан бэлдэдэг болообди,— гэээд, Андрей Агафонов нэмэнэ.

Юрэдөөл бригадын хонишод түл һайнаар, гарза хоролтогүйгөөр абахын тула бүхы хэрэгтэй юумыень хэнэ, үнэн зүрхэнһөө оролдоно гээшэ. Томохон болоһон, боргожоһон хурьгадта уляаһа, хуһа модоной хатааһан ногоон намаа набша эдюулнэ.

Нэгэ дундуур наһанай эхэнэр хүл дээрээ үшөө хүсэд тогтожо шадахагүй нарай хурьга эхэ доронь табяад, хүхыень олгуулжа үгэнэ. Энэ бригадын дүршэл ехэтэй хонишон Цыпилма Дансарунова болоно.

—Би өөрынгөө басаган Екатеринатай хоюулан энэ жэлдэ 250 хурьга абажа түлжүүлхэ зомди,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Тэндэһээ холо бэшэ байһан таһалга соо хурьгашад Агафья Неделяева, Михаил Протасов гэгшэд баһал ехэ сүлөө тухагүй хүдэлнэ. Агафья Михаил хоёр мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ түл абажа байбашье, ажалдаа тон оролдосотой, наринаар хандана. Мүнөө тэдэнэр тус тустаа 80 хурьгадтай болонхой, нэгэшье гарзагүй түлжүүлнэ.

Һаяшаг Пограничина совхозой нэгэдэхи отделениинхид түл абалгаар хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй январь һарын дүн гаргажа, хонишон Андрей Агафоновой бригадынхидта парторганизаци болон хүдэлмэришэдэй комитедэй дамжуулгын Улаан туг барюулаа. Мүн бэрхэ хонишон Алексей Тульбуровай даадаг бригадынхидшье баһал түл һайнаар абажа байна. Тус бригадада хурьгашад Долгор Бадмаева, Цырен Аюшеева, Иван Цыдыпов гэгшэд нарай малые аргагүй нягта һайнаар, шадамар бэрхээр харууһална.

—Иван Цыдыпов томохон болоһон хурьгадые бүришье һаа оролдосотойгоор харууһална. Тэдэндээ минеральна, ногоон тэжээл эдюулдэг, дэбдихэрынь ходо хуурайхан байлгадаг юм. Тэрэ һүниин тэгэндэ бодоод, хурьгадаа эрьежэ ябахал,—гэжэ ахалагша хонишон Алексей Тульбуров хэлэнэ.

Бригаданууд үбһэ тэжээлээр яһала элбэг. Тэрэнээ газаагаа зөөжэ абанхай. Хонишод байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө зуунһаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхын түлөө бүхы арга боломжо, хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэ.

В. ЖАРКОЙ.

ТАСС-ай мэдээсэл

„ЭЛЕКТРОН-1“, „ЭЛЕКТРОН-2“ НИИДЭҺЭЭР

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ «Электрон-1», «Электрон-2» гэжэ нэрэтэй станцинууд Газарые тойрон ниидэһээр. «Электрон-2» гэжэ замбуулинай станци энэ оной февралиин 1-дэ Москвагай сагаар 18 часта Газарые хоёр дахин тойрожо дүүргэһэн байна. Тиихэ зуураа гадаадын радиациин бүһэлүүр соогуур 4 дахин гараа. Эгээл энэ сагта «Электрон-1» гэжэ станци Газарые 19 дахин тойроод, дотоодын радиациин бүһэлүүр соогуур оло дахин гараһан байха юм.

Замбуулинай станцинууд дээрэ тодхогдоһон научна аппаратурын туһаламжаар иимэ шэнжэлэлгэнүүд хэгдэнэ гэбэл:
— Газарай гадаадын ба дотоодын радиациин бүһэлүүр;
— бага элшэ хүсэтэй зарядтай зүйлнүүд;
— электронууд ба положительна ионуудай бөөгнэралгэ;
— Газарай суранзын татаса ба радиациин бүһэлүүр;
— замбуулинай туяаралтада оролсодог ядерна зүйлнүүд;
— Наранай богони долгито туяаралга;
— элдэб хэмжээнэй радиодолгинуудай дэлгэрсэ;
— Галактикануудай радиоэлшэ туяа сасалга;
— һолирнуудай бодосой нягта шанар.

Замбуулинай дайдын элдэб заха хизаарнуудта нэгэдэмэл программаар нэгэ доро хэгдэдэг шэнжэлэлгэнүүд түрүүшынхеэ хэгдэжэ байна. Эдэ шэнжэлэлгэнүүд нара шэнжэлхэ жэлэй уласхоорондын программые дүүргэлгэдэ ехэ удха шанартай, замбуулинай дайда руу хүнэй ниидэхэдэ радиациин талаар аюулгүй байдал хангахын тулада шухала хэрэгтэй мэдээнүүдые абаха арга мүн лэ олгохо байна.

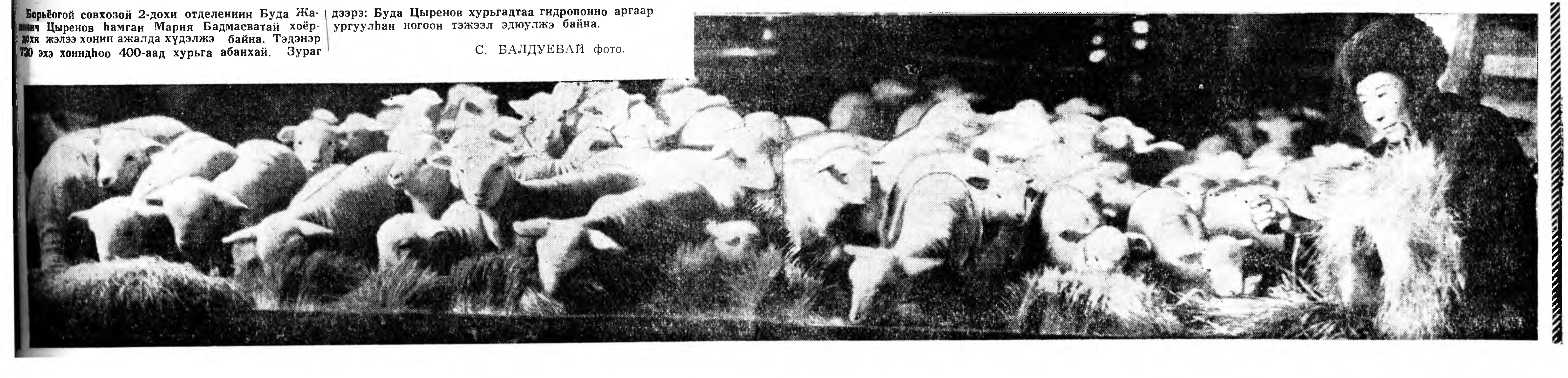
Телеметрическэ хэмжэлгын тоо мэдээнүүдэй ёһоор, станцинуудай бүхы аппаратура гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Замбуулинай станцинууд соо уридшалан хараалагдаһан эрхэ байдал байгуулагдана.

Научна мэдээсэлнүүдые газар дээрэ тодхоогдоһон телеметрическэ пунктнууд абажа байдаг.

Замбуулинай станцинуудта дамжуулан үгтэһэн команда гэмгүй һайнаар хүрэнэ. «Маяк» гэжэ гурбан частотатай передатчигай радиодохёонуудые 20,005, 30,0075, 90,0225 мегагерц частотанууд дээрэ, «Сигнал» гэжэ передачигай радиодохёонуудые 19,943, 19,954, мегагерц частотанууд дээрэ хэмжэлгын пунктнууд таһалгаряагүйгөөр абажа байдаг.

Борьёогой совхозой 2-дохи отделениин Буда Жапович Цыренов һамган Мария Бадмаеватай хоёрдохи жэлээ хонин ажалда хүдэлжэ байна. Тэдэнэр 720 эхэ хониһоо 400-аад хурьга абанхай. Зураг дээрэ: Буда Цыренов хурьгадтаа гидропонно аргаар ургуулһан ногоон тэжээл эдюулжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумые угтуулан

Микроэлементнүүдые мал ажалда үргэнөөр хэрэглэхэ

ШЭНЖЭЛГЭ ЮУ ХАРУУЛНАБ?

Манай Коммунис партиин ЦК-гай февралиин Пленум хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо т.хай шухалын шухала асуудал зүбшэн хэлсэхэнь. Энээнтэй дашарамдуулан, мал ажал дээрэ микрободосуудые хэрэглэжэ, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ нэгэ шухала асуудал тушаа тогтохо, hанамжаяа дурадхаха хүсэлэнтэйб.

Буряадай хүдөө ажахын институдай эрдэмтэд сабшагдаhан үбhэн, бэлшээриин ногоон, зелёнко дотор хэды шэнээн зэдэй, марганецай, кобальтын, цинкын, молибденэй бии байдагые шэнжэлжэ үзөө. Шэнжэлэлтын дүн юу харуулнаб гэхэдэ, манай республикада ургадаг үбhэ ногоон зэдээр, кобальтоор тон бага байдаг гэжэ тодорхойлогдоно. Хэрбээ килограмм үбhэн дотор 6—12 мм зэд, 0,6 мм кобальт бии байбал таарамжатайда тоологдодог haань, манай республикын үбhэ ногоондо 2,5 мм зэд, 0,1—0,51 мм кобальт бии гэжэ элирхэйлэгдэнэ.

Малай амидаралда шухала хэрэгтэй марганец үбhэ ногоондо гол түлэб бии байна. Тиихэдэ цинк хойто аймагуудай сабшалан, бэлшээриин үбhэ ногоондо дутамаг юм. Гадна обёосой зелёнко алишье микроэлементнүүдээр тон бага.

Шэнжэлэлгэ дээрэhээ харахада Хойто Байгал, Чисаана, Маарагта, Анаа болон Хүрбын голдо, Брянск, Сагаан-Усандахи, Хираан, Юрөө гол Армаг ба Сагаан-Мориндохи малай тэжээлдэ зэд эрхэ бэшэ нэмэхэ хэрэгтэй болоно. Тиихэдэ Ехэ Үрөө, Чисаана, Маарагта, Байсын үбэр, Анаа голдо, Доодо болон Дунда Бүхэндэ, Хираан, Борьёогой тала, Санага, Моондодо, Галуута нуурhаа урдуурхи нютагуудта үдхэдэг малда үгтэхэ тэжээлдэ кобальт нэмэхэ шухала. Яруунын нуурнууд шадархи нютагуудай, Чисаанын, Сулхара горхониие зүбшэн Шэнэ Заганhаа Суулга хүрэтэрхи газарай үбhэ ногоондо марганец, Улаан-Үдэhөө хойнонхи, зүүн тээхи зоныи, агсан Мухар-Шэбэрэй аймагай нютагуудтахи малай тэжээлдэ цинк нэмэбэл haйн гэжэ тоологдоно.

МИКРОЭЛЕМЕНТНҮҮД ДУТАЛДАХАДАА ЯМАР ХОИШОЛОНТОЙБ?

Малай тэжээл дотор зэдэй болон кобальтын дуталдахада, малай шуhан муудаха, шадал оросогүй байха, томо мал нооhоо гээдэг, халсардаг юм. Кобальтын дутаhанhаа боложо, малай гэдэhэн элдэб хорхойтой болодог байна. Адууhа малые марганецгүй үбhөөр тэжээбэл, витамин «Е» дуталдажа, тэрээнhээ уламжалан, эхэ мал hубайрдаг, үрэнь бүрилдэдэггүй ушар үзэгдэнэ. Цинкын дуталдаhанhaa боложо, илангаяа гахай арhанай элдэб үбшэндэ дайрагдадаг гээнэ.

Хэрбээ малай тэжээлдэ молибденэй хэмhээ үлүүсэ байгаа хадань, гэдэhэ гүзээнэй, хотын үбшэндэ мал дайрагдан, шэшэжэ болохо. Энэ ушар нарай малда бүришье аюултай гэжэ мэдэхэ шухала. Тиихэдэ хужар, мел малда үлүүсэ ехээр эдюулжэ огто болохогүй. Ушарынь эдэ минеральна зүйлнүүд малай тэжээлдэ бии байгаа микрободосуудай болбосоролгодо муу нүлөө үзүүлжэ магад.

Дээрэ дурсагдаhан зарим тэды жэшээнүүдhээ тодорхойлходо, малай тэжээлдэ микрободосуудай дуталдадаг гү, али заримандайнь хэмжээн үлүүсэ ехэ байдаг ушар адууhа мал үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэдэ муу нүлөө үзүүлхэ байhаниинь элирнэ. Илангаяа нарай, залуу мал өөдэлсэгүй байдаг, томо малда элдэб үбшэн хүрэдэг.

ЮУ ХЭХЭ ХЭРЭГТЭЙБ?

Үбhэ ногоондо ямар нэгэн микрободосуудай дутамаг байдаг ушарые :'сэлдүүлхын тула малай тэжээлдэ тэрэ бодосые нэмэхэ шухала. Энэ талаар республика доторнай зарим тэды дүй дүршэлнье туйлагданхай. Жэшээнь, «Коммунизм» (Зэдэ) колхозой малай тэжээлдэ дуталдаhан зэд, кобальт, марганец нэмэжэ, эхэ хонидые үрэжүүлэгдэhэн сагhаань хойшо хурьгалтарнь эдеэлүүлhэн байна. Тиихэдэ haйн түл абтаhан, хонин бүриhөө 700 грамм нooho үлүү ехээр хайшалhан жэшээтэй.

Кобальт, зэдээр дуталдадаг үбhэтэй газартахи haамхай үнеэдтэ тэдэ зүйлнүүдые тэжээлдэнь нэмэжэ үгэбэл, hүнэй гарасые сүүдхэ соо хахад литрээр нэмээжэ болохо. Тиихэдэ шахагдажа, түлжүүлэгдэжэ байhан малай тэжээлдэ микрободосуудые нэмээбэл, шэгнүүрынь hyparгүй нэмэсэтэй байдаг шуу. Ямар малда хэды шэнээн микрободосууд хэрэгтэй болохыень манай республика дотор хүсэд тодорхойлогдоогүй байна. Тиигэбэшье бусад областьнуудта энэ нормо зохёогдонхой юм. Тэрэниие эндэ харуулая:

Сүүдхын рационой 1 кг хуурай тэжээл дотор имэ хэмжээтэй микрободосууд орохо ёhотой гэбэл:

	Түмэр мг	зэд мг	кобальт мг	цинк мг	марганец мг	иод мкг
haамхай үнеэндэ	—	5	0,2	20	40	100
Хээлитэй үнеэндэ	—	10	1	50	70	—
4 hарahaa дээшэ наhатай залуу үхэртэ	30—50	10—12	0,5—1,0	30	—	150
4 hара хүрэтэр наhатай тугалда	—	5	1	40	—	—
хониндо	—	10	1	30	—	150
поршоонходо (5—10 кг)	200	20	—	100	40	—
поршоонходо (10—20 кг)	170	20	—	100	40	—
2 hарahaa дээшэ гахайда	40	5	1—2	70	40	200
Түрэхэ эхэ гахайда	60	10	3	80	40	200
Хүхүүли эхэ гахайда	100—200	15	2—4	80	40	200
Тахяагай дальбараада (8 недели хүрэтэр)	30	3	0,1	—	55	1,2
8—18 неделиин дальбараада	—	—	—	—	—	0,45
эмэ тахяада	—	—	—	—	50	0,45

Эдэ тоонууд сэбэр металл дээрэ абтажа харуулагдана.

ХАЙШАН ГЭЖЭ МАЛДА МИКРОБОДОСУУДЫЕ ЭДЮУЛХЭБ?

Микрободосуудые малай тэжээлдэ оруулхын урда тээ хайлуулха, шэнгэрүүлхэ шухала. Энэ ушар ямаршье үедэ, хэрэгтэй соонь хэрэглэхэдэ бэлэн байха зэргэтэй болоно. Малшан бүхэн хэрэгтэйгээ абаад, өөрөө малдаа үгэхэдэнь таатайшье байха болоно. Тэрэ шэнгэрүүлэгдэhэн микрободосуудые пипеткээр малай тэжээлдэ дуhаахада зохид, түргэн хэгдэхэ зэргэтэй.

Тиимэ хайлуулагдаhан микрободосуудые тугалда эдюулхэ гэбэл, уулгагдаха hүндэнь дуhаажа болоно. Гахайда, үнеэндэ үгтэхэ эдеэн соонь, тэжээлдэнь сүршэхэдэ, ууха уhандань дуhаахада нэгэ жэгдээр шэнгэдэг юм. Хонинoй тэжээлдэ микрободосуудые нэмэхын тула малай долёодог шулуун дабhые тэдэнээр шанаржуулхада ехэ таарамжатай. Тиихэдээ 20—30 грамм тиимэ дабhан соо сүүдхын доозо оруулагдаhан байха зэргэтэй.

Хэрбээ малдаа уhа зөөжэ ундалуулдаг байгаа haань, микрободосуудые тэрэ уhанда дуhаабал haйн. Тиихэдээ сүүдхынь доозые нэгэн доро үгэхэдэ болохо. Нэгэ хобто соохоо бүлэг малай эдеэлдэг байбал, тэжээлдэнь хайлуулагдан шэнгэрүүлэгдэhэн микрободосуудые нэгэ жэгдээр сүршэхэ хэрэгтэй.

Малай тэжээлдэ микрободосуудые нэмэжэ эхилбэл, тэрэниие таhалдуулжа огто болохогүй, нормыень ходо нэгэ хэмжээндэ байлгаха шухала. Энэ ушар тушаа анхаралаа онсо хандуулха хэрэгтэй болоно.

hАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

Малай тэжээлдэ дутамаг байдаг микрободосуудые хүсэлдүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагай тон шухала асуудал мүн болоно. Имэ хэмжээ ябуулгые ажахы бүхэндэ бэелүүлхэ гэhэн зорилго табигдана. Энээнтэй дашарамдуулан, зарим тэды hанамжа, дурадхалнуудые оруулха зорилготойб.

1. Микрободосуудаар баяжуулагдаhан малай долёодог шулуун дабhа бэлдэлгые нэгэ газарта үйлэдбэрилхэ шухала болоод байна. Энээниие Улаан-Үдын талханай комбинадта хэдэг болоо haa таарамжатай.

2. Малай тэжээл ямар зэргын микрободосуудтай байhые шэнжэлхэ ябадалые республика доторнай муугаар эмхидхэгдэнхэй. Имэ шэнжэлгые үргэдхэхэ саг тулажа ерээ. Тиимэhээ энэ асуудал тушаа анхархаар болоо.

3. Мал ажалда микрободосуудые хэрэглэхэ талаар тусхай семинар үнгэргэхэ саг ерээ. Энэ хэрэгтэ малай мэргэжэлтэдые олоор hургаха тон шухала болонхой.

4. Микрободосуудтай дабhануудые хэрэгтэй соонь республикадаа асаржа байхын тулада Буряадай зоовет-снаб анхаралаа онсо хандуулхаар болоо.

5. Зоно, аймаг бүхэндэ мал ажалда ямар микрободосуудай хэрэгтэй боложо байhые тодорхойлхо, тэдэниие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэг эрхилхэ тусхай туршалгын пунктнуудые үйлэдбэриин управлени бүхэндэ байгуулбал туhатай гэжэ hанагдана.

6. Өөрынгөө нютагуудтахи микрободосуудаар баян ашагта малтамалнуудые элирхэйлхэ, тэрэнэй үлэгдэлнүүдые хэрэглэхэ хэрэгтэй байна. Тэрэниие мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулха шухала.

И. ЖАРНИКОВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай багша.

МОСКВАГАЙ ОБЛАСТЬ. ...лые үсхэбэрилгын искусств... аргаар үрэжүүлгын биологи... жэ томо номые Ленинска ша... гохын тулада мал ажалай нау... шэнжэлэлгын бүхэсоюзна ин... тут зууршалhан байна. Эн... дэлмэри гайхамшагта совет... дэмтэ, хүдөө ажахын наук... дай бүхэсоюзна академиин... демик Виктор Константин... Миловановай олон жэлдэ... ажалай үрэ болоно. В. К. Ми... нов бүхы дэлхэй дээрэ мэд... болоhон ородой биолог И... Ивановой шаби юм. И. И. И... малые искусственнаар үрэж... хэ онол аргые анха түрүүн т... хойлhон юм. Энэ оной январ... рада 60 наhатай болоhон В... Милованов искусственнаар... жүүлгын технологиие нари... лан haйжаруулха, мүн ... ашаг шэмэ түргэнөөр дээшэл... хын тулада генетическэ б... байгуулха хүдэлмэри амж... тайгаар хэжэ байдаг. Зураг... рэ: В. К. Милованов өөрын... лаборатори соо hууна.

ТАСС-ай фотохроник...

Профсоюзай эдэбхитэдэй суглаанhaa

Хүсэ шадалаа элсүүлхэ

«Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэри болон профсоюзай организацинуудай зорилго» гэhэн асуудал hаяхан үнгэргэгдэhэн профсоюзай эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ 14 хүн хабаадалсаhан байна. Декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхые хараалhан тогтоол суглаан дээрэ баталан абтаа.

Химическэ промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөhэнэй үндэhэ hуури дээрэ хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абадаг болохо, арад зоной ажана байдалые haйжаруулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалhан партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэри хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэгдэжэ, энэ шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай дүүргэхэ үүргэ тодорхойлогдоно.

Декабриин Пленум манай республикын ажалшадай урда мүн лэ харюусалгатай зорилгонуудые табинхай. Байгаалиин баялигуудаар айхабтар баян, промышленностиин олон hалбари, хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөхэ бүхы арга боломжотой Буряад нютагта химическэ промышленностиин хэдэн предприяти барихаар хараалагдаа. Эдэ предприятинууд гол түлэб модо химическэ аргаар болбосоруулха юм. Мүн шулуу нүүрhэ химическэ аргаар болбосоруулжа, технологическа газ, аммиак, мочевинэ гэхэ мэтэ үнэтэ зүйл абаха асуудал шиидхэгдэжэ байна. Хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөхын тула арадай ажахыда хими, химическэ үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ эрилтэ табигдаа.

Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бодотоорнь бэелүүлхэ хэрэгтэ профсоюзуудай ямар үүргэ дүүргэхэ тухай эдэбхитэдэй суглаан дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болобо. Химическэ промышленностиин предприятинуудые бариха, промышленна продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ, ургаса дээшэлүүлхэ, мяха, hү, ороохо таряа ехээр абаха асуудал шиидхэхын тула олониитые элсүүлэн эмхидхэхэ талаар профсоюзай организацинуудай дүүргэхэ үүргэнь айхабтар ехэ.

Хүдөө ажахын, промышленна предприятинуудай профсоюзай организацинууд олониитын эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлэн, ажалай түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлэн, коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ олон хүдэлмэришэдые эмхидхэн жагсаажа ябана.

Локомотив-вагон заhабарилгын завод жэл бүхэндэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, түрүү предприяти гэжэ тоологдодог. Тэдэнэр хайшан гэжэ амжалта туйлан ажалланаб гэхэдэ, эндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Заводой олонхи хүдэлмэришэд коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадалсажа, эдэбхи үүсхэл гаргаа ажаллана.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан үрэмдэгшэ Грехневатай үүсхэл хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тэрэнэй жэшээгээр ажаллажа байhан түрүүшүүл мүн лэ шэнэ үүсхэл гаргажа, энэ хүдэлөөе улам саашань дэлгэрүүлжэ байнхай. Ниитын нормо зохёогшод болохо гэhэн нүхэр Кирилловэй даадаг слесарьнүүдэй бригадын үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдээ. Хэдэ хэдэн мэргэжэл шудалха, үйлэдбэриин культура дээшэлүүлхэ гэhэн Курмаев, Заболотный гэгшэдэй жэшээгээр олон хүдэлмэришэд хэдэн мэргэжэлтэй боложо байнхай.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөнэй үедэ шэнэ үүсхэл дэмжэгдэн гаража, шэнэ үеын совет хүнүүд хүмүүжүүлэгдэнэ. Хүн ажал хэжэ хүмүүжэнэ, ажалаараа алдаршадаг гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхөөр мүрысэжэ байhан Онохойн модоной комбинат түсэбөө хоёо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ талаар гэр байрын хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг цехэй профсоюзай комитедэй ябуулдаг ажалые haйшаамаар. Коммунис ажалай цехэй нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхэ, имагтал эрхим шанартай продукци бүтээхэ гэhэн мүрысөө эмхидхэhэн эндэхи цехком (түрүүлэгшэнь нүхэр Сиротин) урдаа табиhан зорилгоёо шиидхэжэ шадаа. Цехэй бүхы хүдэлмэришэд эрхим haйнаар ажаллана, институт, техникум, хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын hургуулида hуралсана, бултадаа 2—3 мэргэжэл шудаланхай. Цехэй 3-дахи хүдэлмэришэн бүхэниинь уралан нарижуулагша юм. Тус цехэйхид богони болзор соо дутагдалаа усадхажа, коммунис ажалай цехэй нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар үнгэрhэн жэлэй туршада Чисаанын, Погранична совхозуудай хүдэлмэришэдэй комитедүүдэй ябуулдаг ажал тухай эндэхи рабочкомуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Жамбалов, Ким гэгшэд хөөрэжэ үгэбэ. Абаhан социалис уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдые элсүүлэн эмхидхэhэнэй ашаар Чисаанын совхоз нёдондо жэлые haйнаар, ашаг олзотойгоор түгэсхэhэн байна. Мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, тарилгын талмай үргэдхэхэ, ороohото ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэхын тула агрохимическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ, түрүү дүй дүршэл, наукын туйлалта хэрэглэхэ талаар ехэ зорилго хүдөөгэй профсоюзай организацинуудай урда табигданхай. Декабриин Пленумэй шиидхэбэриие арад зондо тайлбарилха, ойлгуулламжын хүдэлмэриин бүхы олон арга хэрэглэхэ, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал haйжаруулха талаар юу хэхэ, ямар хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ тухайгаа профсоюзай эдэбхитэд хөөрэлдэбэ.

Барилгашадай, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, автотранспортна конторо, ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда коммунис ажалай түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээгүй гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Тиихэтээ хамта замай залуушадай дүй дүршэл халан абалсаха, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ гээшэ профсоюзай организацинуудай нангин уялга болоно гэжэ заагдаба.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөө хаа хаанагүй дэлгэрүүлэн эмхидхэхэ, энэ хүдэлөөндэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые олоор хабаадуулжа, үйлэдбэриин түсэбүүдые, абаhан социалис уялганuудые дүүргэхэ гээшэ профсоюзна организацинуудай нэрэ хүндын хэрэг болоно.

С. БАРДАМОВА.

30 жэлдэ haалишанаар

Коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргын түлөө тэмсэдэг haалишан Сыбык-Жаб Бальжировна Таглановагай ажалтай танилсаха хүсэлтэй холын малшанда зорижо ерэhэн байгаабди. Малайнь байдаг байра соо ороходо, дашшье ондоохон, хотон соонь бамбагар хохир дэбдинхэй. Газаахи хүреэнүүдынь арюун сэбэр, «хон гэхэ хонтодоhон байхагүй». Үбhэншье бии, рационой ёhoop тэжээлынь бэлдэгдэжэ үнеэдтэ үгтэнэ.

— Зундаа 30 гаран хайнагые haадаг hэмди, мүнөө тэдэмни шэргэжэ байна, февраль hарahaa тугаллажа эхилхэ юм. Мүнөө арба гараниинь haагдана. Хэдышье ехэ hү haaxa hанаан байбашье, заяан хүрэнэгүй. Тэжээлэй дутамагhaa үнеэдые адуулха баатай болонобди, — гээд, haалишан гомдолтойхоноор хөөрэнэ.

Нүхэр Тагланова артелиин тогтоhон үдэрhөө хойшо мүнөө болотор 30 гаран жэлэй туршада haалишанаар хүдэлжэ ябана. Бэрхэ haалишан гэhэн нэрэ солоёо Сыбык-Жаб Бальжировна нэгэтэшье мартуулжа үзөөгүй. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада 20 мянган килограмм hү хайнаг үнеэдhээ haажа абаха уялгатай байгаад, тэрэнээ дүүргэжэ шадаа. Шэнэ жэлдэшье уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Нүхэр Таглановагай ажал хэрэгүүдые «Улаан Аха» колхозой правлени, партийна организаци үндэрөөр сэгнэнэ, мүн районоошье үнинэй мэдээжэ болоhон. Ажалай габьяагайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотануудаар хэдэн удаа шагнаhан байха.

Зураг дээрэ: haалишан **С-Ж. Тагланова** боро хүлэгэйнгөө дэргэдэ.

Д. Дугаров.
Авторай фото.

Найдуулhанаа мартажа болохогүй

Зэдын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралда.

— Бүдүүн тэжээл заабол буйлуулжа, амтатай шэмэтэй болгоод, малдаа эдюулхэбди. Фермэдээ hолоомо хэршэхэ, тэрэниие ууралда дэбтээхэ, үбhэнэй гурил гаргаха машина түхеэрэлгэнүүдые тодхожо хүдэлгэхэмнай,—гэжэ бүри намар шахууда 2-дохи отделениин эрхилэгшэ Шарапов фермые даагша Гурожапов хоёр хэлэhэн юм.

Тэрэ гэhээр аяар 3 hара үнгэрбэ. Теэд мүнөө XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Доодо-Үшөөтэйн фермэдэ hолоомо хэршэжэ, үбhэнэй гурил гаргажа, ташаганаса нашаганаса хүдэлжэ байhан нэгэшье машина, тэрэниие ууралда дэбтээжэ байhан нэгэшье түхеэрэлгэ харагданагүй. Хоohон лэ аад, хоohон. haалишад, малшад үнөөхил гордогор сагаан hолоомоёо бага зэргэ үбhэнөөр холёод, эдишье болишье, малдаа барбайтар хаяжа үгөөд hyyна.

— Иигэжэ эдюулхэдэмнай үбhэ тэжээлдэ ехэ хор байна даа,—гэжэ малшад хэлэнэ.

— Фермэ бүхэндэ тэжээл буйлуулха байра, түхеэрэлгэ хэхэл гэжэ байнабди. Хүлеэгты,—гээд отделениин эрхилэгшэ фермые даагша хоёр хооhoop найдуулhан зандаа.

Тэрэнь хэзээ хүсэлдэхэ юм? Хооhoop найдуулжа, тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэ тодхохо хэбэртэй ухарилдаhaap байтарнь үбэлшье дүүрэхэ, үбhэ тэжээлынышье барагдахал. Харин энэ үедэ hү ехээр haaxa арга боломжо гүйсэд хэрэглэгдэнгүй үнгэржэ, тэжээлшье мүртэй аша үрэгүйгөөр, дэмы гаргашалагдаад haлахань ха юм.

Хараадшье үзээл даа. Тус фермын 170 үнеэдэй 128-ниинь haалгана. Тэдээнhээ 50 гаран үнеэд январьда түрөө. Тиигэбэшье эндэ сүүдхэдээ оройдоол 500 литр hүн haагдана гэхэ гү, али бүхы үнеэдтэнь хубаахада, тус бүриин 3 литр үлүүтэйхэн хүртэнэ. Энэнь үшөөл бага гээшэ. Фермын үнеэн бүриhөө үдэртөө хахад пүүд, мүн бүришье дээшээ hү haaxa арга боломжо бии. Юуб гэхэдэ, фермын үнеэд силос горитой эдинэ, мүн бага зэргэ талха таряанайшье зүйл үгтэнэ. Хэрбээ бүдүүн тэжээл уридшалан буйлуулжа шанаржуулаад, эдюулээ haa, тэрэнь ехэ арьбан haйн, малай ашаг шэмэшье хараа байса дээшэлүүлхэ hэн.

Эдэнэр кабанскынхидай жэшээгээр хүдэлжэ, байгша ондо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1800 литр hү haaxa уялга абанхай.

— Харин мүнөө хэнэй, хэды шэнээн hү haahaниинь мэдэгдэнэгүй. Үдэр бүриин, арбан хоногойшье дүн гаргагданагүй. Таамагаар, харанхыгаар лэ хүдэлнэ гээшэбди,—гэжэ haалишад хэлэнэ.

А. Дондоков,
хүдөөгэй бэшэгшэ.

Түрүү жолоошод

Бэшүүрэй модо бэлэдхэлэй пунктын (Шулуутайн леспромхоз) жолоошодой дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ модо шэрэдэг «ЗИЛ-151» машинануудай экипажууд шалгарна. Жолоошод Шиханов Д. Н., Малых И. П., аха дүүнэр Васильевтан эрхим ажалай жэшээ харуулжа ябана. Д. Н. Шиханов, И. П. Малых гэгшэд hара соо 396 кубометр модо шэрэхэ түсэбтэй аад, дунда зэргээр 500-гаад кубометр шэрэнэ. Васильевтан 405 кубометрэй ороондо 509 кубометр шэрээ.

Эдэ нүхэд машинадаа нарин нягтаар хандадаг, горючи, тоhодолгын материал нилээд ехээр алмаhан юм. Январь hара соо баhал үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байнад.

Д. Тогошиев.

БЭРХЭТ ДАА, ХҮБҮҮД, БАСАГАД

Энэ үбэлэй ноябрь hарын нэгэ үдэшэ бэлэй. Совхозой комсомолой секретариин таhалга. Тэндэ нэгэ жиирэй арбаад залуу хүбүүд, басагад сугларшанхай, согтойгоор хүхилдэжэ, ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байба.

— Зай, нүхэд, нигээд отара, бригадануудта айхабтар харюусалгатай хүдэлмэриин хаhа—түл абалга эхилхэнь гээшэ. Бидэ комсомолшуул энээндэ хамаарангүй байха ёhогүйбди. Тиимэ гү?— гээд тиихэдэ комсомолой секретарь байhан, Иосиф Цыреторов нүхэдтөө хандаа hэн.

— Зүб лэ даа. Хамагай түрүүн бидэ залуушуулай туhалаа, хамhалсаагүй haa хонишодто бэрхэтэйхэн болохо ха юм,—гэжэ даруу зантай Барадий Будаев тэрэниие дэмжэбэ.

— Тингэбэл Барадий бидэ хоёрые хонишон Дандар Балдановай отарада хурьга абалсахаар ошохыемнай бэшэгты,—гэжэ комсомол хүбүүн Жалсан Тудупов хэлээ.

— Би Баян-Дэлгэр Баяртуевай эхэ хонидой отарада ошожо, үбэлжэлгын үнгэртэр хүдэлхэмни,— гээд Сахьяна Идьятова үгэ залгана.

Тингэжэ «Первомайский» совхозой комсомол, залуушуул комитедэйнгээ секрет... Иосиф Цыреторов түрүү... булта отарануудта түл аб... саха, туhалалсахаяа гараа... лэй. Жэшээнь, комсомол... бүүн Федор Пахомов хони... Митап Сандаковой отара... Лыгжема Гунгарова—Б... Агбановай отарада, Аюр... дупов—хонишон Цыбик-Д... жо Жимбеевэй отарада хүд... хөөр гараа. Мүн комсо... шууд Эрдэни Субботин, ...дор Наумов, Нина Дроно... болон бусад баhал түл аб... гада эдэбхитэйгээр туhала... жа байна.

— Мүнөө комсомолшууд... нишодтой тон адли hуни ү... гүй хурьга абалсажа, ота... нуудай үбhэ тэжээлынь зе... сэжэ, ехэ магтаалтайгаар... дэлнэ,—гэжэ комсомолой... митедэй секретаряар hая h... гагдаhан В. Лубсанов хөөр...

Совхоздо мүнөө үень ха... 3036 хурьгад абтаад, гарза... ролтогүй шахуу түлжүүлэ... жэ байна. Энээндэ залуу... hанай эршэ хүсэ хаба ша... гарган хүдэлжэ байhан ... комсомол, залуушуулай хү... та ехэ.

Р. Цымпилов,
манай штатнабэшэ корр... Хорин үйлэдбэриин управлени.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумые угтуулан, хүдөө ажахын «захилые—тракторай ступица, ролигуудые бүтээлгээр январь hара соо хоёр даабари дүүргэбэ. Энэ хүдэлмэридэ шудхалгын цехэй хэбшэ Татьяна Ковалева халаанайнгаа даабари 132 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зураг дээрэ: Т. Ковалева.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной февралиин 4.

Жэлэй дүн гаргаад байхадань

ХЭМЖЭЭН ХАРААЛАГДАНХАЙ, ХЭРЭГ БҮТЭСЭГҮЙ

Хориин хүдөөгэй парткомой, үйлэдбэриин управлениин анхаралда

[...]ра Хүрбэ гол горхонуудаар, ар[...] булагуудаар, тала дайдаар, [...]лан хадалангаар нилээд дэл[...]баян нютаг шуу. Эндэхи баяли[...] хоёр жэлэй саада тээ Үдын сов[...] таһаржа, мяха, һү ехээр [...]бэрилэн абаха тусхай шэглэл[...] Хүрбын совхоз гэжэ ажахы эд[...] болоо юм.

[...] совхозой мэдэлдэ 18,6 мянган гектар эдлүүриин газар үгтэн[...] Тэрэнэйнь 6200 гаран гекта[...] тарялан, 6000-ниинь сабша[...] 6400 шахуунь малай бэлшээ[...]

[...]аршье сагта һаба дүүрэн урда[...]дайдаг Хүрбэ голдо урда, хойто [...] бооріһоо бууһан 20 гаран [...] мүнхынгөө уһые шудхажа [...]. Эдэ олон гол горхонуудай, [...]уудай уһаар нилээд ехэ таряа[...] мүн бүхы сабшалангаа дууһан [...] андахид уһалжа шадаха [...] ехэ арга боломжотой.

[...] зарим тэды тоонуудые дурда[...] юуб гэхэдэ, Хүрбын сов[...] газар баялигаа ашаг үрэ ехэ[...] эрхилжэ, экономикынгоо та[...] баян шадалтай, олзо доход ехэ[...] ажахы байжа шадаха гүйсэд [...] арга боломжотой байһыень [...] зорилготойбди.

[...]шье совхоз үнгэрһэн хоёр жэл [...]дөө ажахын алибаа продукт [...] түлөө гаргашалһан мүнгэ [...] харюулжа шадаагүйһөө бай[...] үшөө хэтэрмэ ехэ гарзада [...] байна бшуу. Жэшээнь, 1962 [...] жэлэй дүнгөөр хүрбөөрхин 88,8 [...] түхэригэй, үнгэрһэн жэлдэ [...] гаран түхэригэй гарзада [...] тухайлагдана.

[...]адаа иитэрээ гарзатанаб, юун [...] иимэ муу үрэ дүнтэйгөөр [...] хүдэлнэ гээшэб?

ГОЛ ГЭМЫНЬ—ГАЗАРАА ХҮНДЭЛНЭГҮЙ

[...]ахын бүхы олзо доход, хүн зо[...]уудал байдал, адууһа малай [...] ашаг шэмынь арьбадалга [...] газар баялигтаа хэн нэгэнэй [...] гэжэ хандадагһаа бүрин тү[...]улдыдаг юм гэжэ хүн бүхэн [...]г. Теэд Хүрбын совхозойхид [...]ингээ газарта ямараар хан[...] гээшэб, хараад үзэе.

[...]ряанайнь газар үрэжэлтэй. Ха[...] сабшалангынь уһалагдахаар юм [...] бэшэгайнгээ эхиндэ дэмы хэ[...]й, һэмди. Харин тарилга хэхэ [...]уудаа муугаар элдүүрилһэнһээ [...]о. нёдондо гектар бүриһөө [...] 6,3 центнер орооһо таряа хураагаа ха юм. Энэ ушарые совхозой хүтэлбэрилэгшэд хура бороогүйһөө техёолдоо, хожом болотор хүйтэн байгаа гэжэ элирхэйлдэг.

Тэрэ шалтагые зүбшөөхын арга-гүй. Совхозой эгээл дээдэ захын, нилээд дээрэ, үндэр газарта оршодог Ойбонтын 3-дахи отделени 1-дэхи, 2-дохи отделенинүүдэйхиһээ байгаалиин уларилай таарамжагүй эрхэ байдалтай байбашье, зарим участогһаа гектарай 16 центнер хүрэтэр шэниисын ургаса хуряажа абаа ха юм. Тиихэдэ 1-дэхи отделениин механизатор-кукурузашан Е. М. Кожевников участогаа хүбхытэр элдүүрилээд байхадаа, уһалагдадаггүй газарһаа гектар бүриһөөнь 100 гаран центнер кукурузын эшэ набша силослэһэн жэшээтэй.

Энэ хоёр заахан, һанахада юрэ бусын жэшээшье һаа, газартаа хэн хайшан гэжэ ханданаб, тэрээнэйнгээл зэргээр үрэ дүн туйладаг байһыень гэршэлжэ үгэнэ. Урданай таряашадтай хөөрэлдэхэдэ: «газараа хахалжа шадахаа болиһон зон. Даншье һаа гүйхэнөөр хахална, халтад гэхэдээ далантуулна. Тиимээр хахалһан газарта үрэһэ тарихада гандангүй яахаб даа. Трактористнуудай хүдэлмэриие хүн шалгахашье бэшэ» гэжэ хэлэдэг.

Сабшалангай газар һайжаруулха, үтэгжүүлхэ, уһалха тухай анхарал оролдолго тон багаар хандуулагдана. Хэрбээ Хасууртайн деревниин нэгэ хэдэн үбгэд һонгинто, Хасууртайн адагай сабшалан дээрэ жэлэй дүрбэн сагта хүдэлдэг һаань, харин бэшэ нютагуудтань энэ гэхэ юумэ хэгдэнэгүй.

Урданай айлнуудай буусын хүдөө һаари сабшаланда наг шэбхэ гаргажа, үтэгжүүлхэ ябадал үнинэй мартагданхай. Урдань зуугаад хүрэтэр бухал үбһэ сабшажа абадаг Эжэтын, Һаялын, Могойн, Тохорюугтын, Ангуутанай, Шабартын болон бусад нютагуудтахи хэдэн олон буусанууд үлэн үбһэтэй гол сабшалан шэнги болошонхой.

Совхозой газарай дансын ёһоор энэ ажахы 6000 гектар сабшалантай. Үнгэрһэн жэлдэ тэрэнэйнгээ 4747 гектарынь сабшажа абаа. Гектар бүриһөө оройдоол 5 центнер үбһэ соможо абаһан зэргэтэй. 1300 гектар сабшалангынь яашооб гээд асуултай болоно. Нилээд ехэ сабшалангай шугы бургааһанда бэрюулһыень арсахын аргагүй. Тэрээнтэй хамта горитойхон газарайнгаа ногоо нёдондо сабшажа үрдеэгүй.

Урдань сабшалан байһан үбһэ ехээр ургадаг Һаялын, Ойбонтын Хэлтэтынүүд, Хаялга, Улаан бургааһан, Ангир тала, Таһархай, Тохорюугтануудай адаг болон бусад олон газарнуудай хэдэн зуун гектар тала дайда мүнөө малай бэлшээри болгогдонхой. Эдэ нэрлэгдэгшэ газарнууд эгээл ургаса һайнтай, хододоо шииг нойтоор баян сабшалан байгаа. Мүнөө совхозой тушаалтад мал адуулха газаргүйбди гэжэ хөөрэлдэдэг. Хэрбээ 15—20 жэлэй саада тээ байһан малай тоо толгойе мүнөөнэйхитэй сасуулаа һаа, үлүү олон болоһон юумэнь үгы байха гэжэ сэхэ тэмдэглэе.

Орооһо таряанай, үбһэ ногооной үндэр баян, найдабаритай бата ургаса хуряажа абаагүй һаа, олзо доход хаанаһаа олдохоб, малай тэжээл хэн бэлэглэхэб, ямар нэгэн продукци абахын түлөө гаргашалһан мүнгэ зөөреэ юугээр харюултайб даа. Газар баялигаа иигэжэ эзэн бусаар ашаглаһанай гэмээр хэмгүй ехэ мүнгэнэй продукци абажа шадаагүй, абтаһаншье продукциинь өөрынь үнэ сэн нилээд ехэ байшоо.

1963 ондо урзанданайнгаа алдууе зайсуулжа, гарзаһаа сүм гараха, үшөө 4,7 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулхабди гэһэн түсэб хараань хиидэ үлгэгдэлэй.

Иимэ ехэ гарзада яагаад энэ Хүрбын совхоз орооб гэһэн асуудалда тоо, баримтануудые дурдан харюусаха хэрэгтэй байна. 1963 ондо орооһо таряанай, үбһэ ногооной, силослэгдэхэ ургамалнуудай ургаса абаха түсэбтэ даабари холо дүүргэгдээгүй. Тиигэжэ хамтадаа аяар 209,9 мянган түхэригэй продукци абажа шадаагүй. Мал ажалһаа абтаха продуктнуудшье мүн лэ хүсэд абтаагүй ха юм даа. Тэрэнэйнь хэмжээе мүнгэн дээрэ гаргабал, 104,8 мянган түхэригэй сэнтэй болоно. Гадна үнгэрһэн жэлдэ олон мал үхүүлжэ, совхоздоо 47,6 мянган түхэригэй хохидол ушаруулаа.

Малай эдихэ бүдүүн болон шэмэтэ тэжээлэй дутамаг байһан ушарһаа, үнеэн бүриһөө һү һааха даабари бэелүүлэгдээгүй шахалгада табигдаһан, түлжүүлэгдэхэ залуу мал хүсэ абажа шадаагүй байна бшуу. Тиигэжэ гүрэндэ 374 центнер туранхай мяхан тушаагдаһан, малай шэгнүүр нэмээхэ хараа баһал дүүргэгдээгүй. Тоһолигоор бага аад, гашаланги һү гүрэндөө худалдажа али зэргын хохидолдо ороо гээшэб!

Иимэ зэргын тон хангалтагүй үрэ дүнтэйгөөр хүдэлхэ гээшэмнай тон лэ хойшолонтой хэрэг, гүрэн түрынгөө үзүүлһэн ехэ аша туһые гүйсэд дүүрэн харюулжа шадахагүй байһаниинь ехэл харамтай байна.

ЮУН БОЛООБ, ЯМАР ХЭМЖЭЭН ХАРААЛАГДААБ?

«Гээгдэнги колхоз, совхозуудай экономикые хүгжөөлгын зарим асуудалнууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг дотор табигдаһан онсо шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хүсэлэнтэйгөөр бүри 1964 оной эсэстэ гээгдэлһээ гараха, гарзада оронгүйгөөр хүдэлхэ, 1965 ондо адаг 23 мянга шахуу түхэригэй олзо оруулха аргатай байһанаа элишэлэн, тусхай хэмжээ ябуулгануудые тус совхозой мэргэжэлтэд зохёоһон байна.

Теэд хараалагдаһан тэдэ хэмжээ ябуулгануудые хүсэндэнь хүргэхын тулада мэргэжэл түгэс эмхидхэлэй хүдэлмэри хэгдэхэ, совхозой бүхы хүдэлмэрилэгшэд эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхэ, техникын хүсэн дууһан ашаглагдахи ёһотой бшуу. Гэхэтэй хамта, энэ ажахын дирекци болон парткомой саарһан дээрэ бэшэжэ хараалһан хэмжээ ябуулганууд эндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй портфельнүүдһээ саашаа гаража шадаагүй, дараатай байдагынь гайхалтай.

Ерэхэ намар хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр баян ургаса хуряажа абахын тулада мүнөө юун хэгдэнэб? Хурга даража тооломоор юумэн хомор. Кукуруза тариха газарта наг шэбхэ шэрэлгэн зогсоогдонхой. Орооһото ургамал (илангаяа шэниисэ) тариха газарай хүрьһэндэ нютагай үтэгжүүлгэ (наг шэбхэ, үнэһэ, шубуунай аргал гэхэ мэтые) оруулха тушаа энэ гэхэ юумэ хэгдээгүй байһаар.

Сабшалан һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй байгаа. Арга боломжошье ехэ. Хэмжээ ябуулганууд дотор «1964 ондо 135 гектарай шугы бургааһа сэбэрлэхэ, 250 гектар газарай болдог отолхо, 3000 гектар сабшалан уһалха, 1000 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөхэ» гээд бэшэгдэнхэй. Уһалууриин системэнүүд тухай огто мартажархёо. Тэрээн тухай юушье хэлэгдэнэгүй. Эдэ хүдэлмэринүүдые мүнөөл хэжэ байха ёһотой ха юм. Буртаг сабшалан сэбэрлэхэ хоёр бульдозерынь эбдэрхэй хэбтэнэ.

Үбһөөр, силосээр тон дутамаг һэн туладаа ехэнхи мал, илангаяа үнеэд, шахагдаха, түлжүүлэгдэхэ мал бэлшээридэ ябаһаар. Иимэ болохолоороо мяха, һү ехээр абаха гэһэн зорилгонь баһал саарһан дээрээ үлэшэхэнь гайхалгүй. Мал ехээр туража, шэмэ шүүһээ татажа байна. Һү һаалгаар Хүрбын совхоз управлени соогоо эгээл һүүлшын һуури эзэлнэ.

Энээн тухай һая үнгэрһэн профсоюзай конференци дээрэ үргэнөөр хэлсэгдэхээр эхи табиһан байгаа. Тэндэ нүхэд Митыпов, Дондоков, Цыренов гэгшэд ажал ябуулга дээрэхи дутуу дундануудые эрид шууд элирхэйлжэ, совхозой хүтэлбэриие шүүмжэлжэ ороһон байгаа. Харин совхозой парткомой секретарь нүхэр Дамбаев «энэ конференци дээрэ гансал рабочкомые шүүмжэлхэ эрхэтэйбди, хүдэлмэришэдэй ажаһуудал тушаа, социалис мүрысөөн тухай хэлэгты» гээд, үгэ хэлэгшэдые таһа дүүрэһэн байна. Тиигэжэ юу хээ хэлэхэ гэһэн зарим нүхэд анирүйхэн һууха баатай болоһон байгаа.

Хүрбын совхоз гээгдэлһээ гараха, олзотой ажахы боложо шадаха дүүрэн аргатай. Зүгөөр мэргэжэл түгэс хүтэлбэри, ажалай эмхидхэл нэн түрүүлэн эндэ тон шухала. Хориин хүдөөгэй үйлэдбэриин партком, үйлэдбэриин управлени энэ ажахын байдал тушаа анхаралаа онсо хандуулха, шиидхэхы шанартай хэмжээ абаха бээ гэжэ найдагдана.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корр.

Һэшхэлынь хаанааб?

[...]ун нүхэдһөө эшэхэ гайхахаяа [...]болиһон, һэшхэлгүй хүнүүд суг[...]ан зоной урда һууна. Эдэнэр [...] гээшэб? Д. И. Молчанов, Д. Е. [...]рова, С. Ш. Будаева, Л. Дашие[...] В. Б. Ринчино болон бусад. Цы[...] Енаткина ерэһэн аад, тарьел[...]арилшоо. Хэдэн зуугаад хүнэй [...] улаан нюураа харуулхаһаа [...], һүрдөө бээз! Энэ Цыпилма [...]гшэ зун үмсын малай тоо [...]лтын болоходо сэхээ хэлээгүй, [...] айлай усадьба эдлэжэ байһан[...] амашье гараагүй юм. Теэд мү[...]хүрэтэр хүбиингаа зөөридэ нюу[...] 2—3 дахин үлүү мал барижа [...]аа. Үхэр малһаа гадна, 60—70 [...]у барижа байхадаа хаанаһаа юу[...]о тэжээдэг байба гээшэб?

[...]ной дунда улайжа сайжа һуу[...] Дмитрий Иннокентьевич Молча[...] тухай хөөрэебди. Энэ хүн һүүлэй долоон жэлэй туршада ниитын ажалда хабаадаагүй, хүнгэн мүрөөр олзо бэдэрээд ябаа. Архиин хатууе аманһаа һалгаадаггүй, элдэб ааша гаргадаг: һамгаяа наншадаг, ухибүүдээ доромжолдог байгаа юм. Улан тосхондо хүнүүдэй сабхи заһажа, олзолдог болоһон. Һэшхэлээ алдаһан Молчанов 1957 онһоо хойшо гурба дахин зондо зэмэлүүлһэн, өөрынгөө муу ябадал дээрэһээ ямаршье тобшолол хэжэ ябаагүй байһаар. Тэрэниие мүнөө нютагай зон «дүрсээ алдаһан зайгуул, мэхэшэн» гэдэг.

Суглаан дээрэ эдэ хүнүүд горитой шүүмжэлдэ ороо. Ниитын хүдэлмэриһөө хойшоо буляалдадаг, обществодоо өөдтэй туһа хүргэдэггүй зариман тушаа 41 хүн үгэ хэлээ.

Г. Бадмаев,
Баргажанай Уланай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

Малшадай эрилтэ хангаха зорилгоор

[...] Малай үбэлжэлгэ [...]дээрэ хүдэлжэ байһан [...]малшадые эд бараан, [...]хубсаһа хунар, ном [...]дэбтэрээр хангаха та[...]лаар Буркоопсоюз го[...]ритойхон хүдэлмэри [...]уулна. Мүнөө үбэл[...]жэлгын үедэ респуб[...]лика соомнай 16 мянга [...]шахуу малшад мал [...]мал дээрэ ажаллана. [...]тэдэниие хараадаа аба[...], манай потребсоюз [...]2 автолавка, морин [...]тэргэ, шаргаар зөөжэ [...]худалдаа хэхэ 60 га[...]ран нүүдэл наймаа, [...]худалдагшаг үйтгөөр [...]наймаалха 160 ларек [...]малшадай байдаг га[...]зарнуудаар эмхидхэһэн [...]байха юм. Үбэлжэлгын [...]ехээр эдэ • наймаанай [...]газарнуудай тоо нилээд олошоруулагдаһан байна.

Гадна малшадта ном дэбтэр худалдаха 100 шахуу хүн энэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаа. Мүн ном худалдаха тусхай 5 автолавка хүдэлнэ. Магазиниие даагшад наймаатайгаар фермэ, гүүртэ, отаранууд дээгүүр саг үргэлжэ гарадаг заншалтай болоо.

Үнгэрэгшэ оной гансахан IV кварталда малшадай үбэлэй үедэ шухала хэрэглэхэ гутал, хубсаһан олоор ябуулагдаа. Жэшээнь, 1200 халаад, 220 хүдэһэн дэгэл, даха, хүбэнтэй 10000 хүүртик, 362000 паар валенка, мүн хүбэнтэй үмдэ, хүдэһэн бээлэй, сабхи болон бусад хэрэгсэлнүүд эльгээгдэһэн байна. Эдэ хубсаһан хамагай түрүүндэ малшадай захилаар тэдэнэртэ худалдагдана.

Хориин аймпотребсоюз 1963 оной IV кварталда, энэ оной январьда малшадһаа 900 шахуу захил абаад, тэрэнээ һаяхан дүүргээ. Тиигэжэ нүүдэл наймаагаар 169740 гаран түхэригэй эд бараа худалдаһан байна. Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын болон бусад аймпотребсоюзууд малшадһаа хэдэн зуугаад захил абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байха юм.

Тэрэшэлэн малшад орон, мебель, хубсаһа угаадаг машина, радиоприёмник, оёдолой машина, утюг гэхэ мэтые олоор худалдажа абана.

Малшадай эрилтэ хэрэглэмжые эрхимээр хангаха тушаа абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан автолавкын наймаашад олон. Тэдэнэй тоодо М. П. Афанасьев, Т. В. Петров (Мухар-Шэбэр), А. Н. Пинтаев (Хори), В. А. Домышев (Түнхэн), Ф. Р. Синицын (Зэдэ) гэгшэд ороно. Эдэнэрэй олонхинь коммунис ажалай ударнигууд юм.

А. Стрепунина,
Буркоопсоюзай инспектор.

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ жэл ерэхэ бүри гэр байра, промышленна барилга олоор бодхоогдодог болонхой. Зураг дээрэ: Мухинай нэрэмжэтэ үйлсөөр баригдажа байһан шэнэ барилганууд.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Омск городой хүдөө ажахын институтда электронно тоололгын лаборатори байгуулагданхай. «Минск-1» гэжэ электронно тоололгын машина областиин колхоз, совхозуудай тарилгын талмай зүбөөр хубаарилха, малай тэжээлэй рацион тааруулха ябадалые тоолон тодорхойлдог юм. Зураг дээрэ: тус машинын начальник С. Д. Полисадов (зүүн гарһаа), ахалагша инженер-программист В. И. Качуров.

ТАСС-ай фотохронико.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ

ТАБАН ҮДЭР, ТАБАН ҺҮНИ

(„Эхын зүрхэн“ гэжэ поэмэһээ)

Табан үдэр
ехэ сүүдынь болобо,
Табан һүни
эхэ нойргүй хонобо.
Табан үдэр
бүрхэг хүйтэн үнжэбэ,
Табан һүни
бүтүү манан мүлхибэ...

Сохом зүбөөр
хүнэй наһые бүридхэдэг
Сохын уршалаа
хэдыдэнь нэмэдэг юм ааб?
Сагһаа урид
толгой дээрэшни буун ерэдэг
Сагаан хюруу
хэдыдэнь унадаг юм ааб?

Һүүдэр татаһан
байшан гэр соо уйтан,
Һүүхирһэн хоолойтой
даргын шарай хүйтэн,
Һүртэйгөөр жэрыһэн
жадын үзүүрнүүд хурса,
Һүүлшын тогтоолой
үгэ бүхэниинь—мунса.
Тэһэрдэг галта
Һомоёо шэдэхээр бэлэн,
Тэргын ерэхые
хүлеэгшэд эндэ һуунал даа.
Тэдэнэй һанал
хүсэндөө орожошье магад
һэн...
Тэрээхэн зуура
юуниинь юм ааб дуталдаа!

«Үндэр түрэлтэ
хаанай ами наһанда
Үхэлтэ мэсэ
далайгшад» гэжэ гэмнэнэ.
Үүдэнэй наана —
үсөөхэн зоной дунда —
Үргэлжэ хара
хубсаһатай эхэ шагнана.

Буурал толгойгоо
уйтайгаар ганхуулан һууна,
Булта болоһон
юумэн үнэн гээшэ аал?
Буутай хүнүүд...
сүүдэй зал — хуу энэ
Буурай холын
гашуудалта зүүдэн бэшэ аал?

Уян сэдьхэлээ
Һамааруулжа эхэ бираагүй...
Урда үдэрынь
ухаандань элихэнээр оробо.
Урта хэлэтэй
үмөөрэгшые хүлһэлжэ абаагүй
Ульянов Александр
өөрөө һууриһаа бодобо...
Үһэнь ехэшэг..
үндэр нариихан бэетэй,
Үлэ мэдэгээр
Һанаанда хатаһан шэгтэй;
«Үнэн уруунь
гэмээ мэдэрнэб» гэһэн аад,
Үшөө саашань
юугээ хэлэхэ юм ааб?

Ахамад ноёдой
урдаһаа сэхээр шэртэнэ,
Араар һуугаашадшье
абяа аниргүй болобо.
Аадар мүндэрэй
орохын урда тээхэнэ
Аалин байдалай
тогтоһон шэнжэ оробо.

Хушажа ерэһэн
хурын зузаан үүлэдые
Хурса һэлмээр
сахилгаан яагаад сабшадаг бэ
Худал хуурмагаар
хуули засаг эдлэгшэдые
Хуура татан,
гамгүй шүүмжэлэн сохибо.

Бахардан сошоһон
дээдэ сүүдэй түрүүлэгшэ
Байха һууха
газараа оложо ядаба.
— Байза, Ульянов,
номнол хэхэ бэшэ,
Балар юумые
элирхэйлхэ ёһотойш,—гэбэ.

Даруу номгоноор
хүбүүн бэеэ сэхэлжэ,
Даамай саагуур
үзэл бодолоо тайлбарилна.
Дархи хуушан
ёһо журамые элишэлжэ,
Дайратай газарынь
дайраад шангаар абана.

— Ээрхэг хуулиие
үндэһөөрнь һандарган унагаажа,
Эрхэ сүлөө
ерүүлхэ зорилго табяабди.
Эдлэл зөөриие
ниитын болгон хуряажа,
Эрдэм гэгээрэл
дэлгэрүүлхэ гэһэн байгаабди.
Арадайнгаа түлөө
ами наһаяа хайрлахагүй
Арбаад хүбүүд
Ород орондо олдохол даа.
Айлгажа тэдэниие
хэншье, юугээршье шадахагүй,
Абарал гуйнагүйбди, —
гээд дүүргээ бэлэй даа..:

«Хаалта шорондо
бүхы наһандаа һуухааршье
Хайран үрэмни
амиды мэндэл гаралсаһай.
Хайшаншье гэжэ —
хойноһоонь яба ябаһааршье—
Хашалан зоболонгойнь
хахадые өөрөө даалсаһайб».

Иигэжэ бодоһоор
эхын уйдажа һуутарынь
Эсэсэй шиидхэбэри
залин буудалдал нэрьебэ.
«Эзэн хааниие
хорлохо гээшэдые бултаарнь
Эгээн хатуутаар
саазалан алаха» гэбэ.

Галта нюдэд
хэдэн тээһээнь ялаганажа,
Гансал өөрыень
ажаглаһан шэнги байба.
Газар дэлхэйн
нюрууе арайхан тулгалжа,
Газаа тээшээ
мэдээтэй мэдээгүй гараба.

Зоной хүлгөөн,
шууяан соогуур
хараашалбашье,
Зоболонто баарһанаа
хүбүүниинь олоогүй бэлэй.
Зосоонь, уйтаран,
харанхы болон хүмэрибэшье,
Зоригто халуун
зүрхэнь жэгдээр сохилой...
Табан үдэр
ехэ сүүдынь болобо,

Табан һүни
эхэ нойргүй хонобо.
Табан үдэр
бүрхэг хүйтэн үнжэбэ,
Табан һүни
бүтүү манан мүлхибэ.
Сохом зүбөөр
хүнэй наһые бүридхэдэг
Сохын уршалаа
хэдыдэнь нэмэдэг юм ааб?
Сагһаа урид
толгой дээрэшни буун ерэдэг
Сагаан хюруу
хэдыдэнь унадаг юм ааб?

Хабарай тарилгын урда тээ

ЭРХИМ ҮРЭҺӨӨР ХАНГАГДАНХАЙ

ТАЛЛИН. Эстониин колхоз, совхозууд сортовой үрэһөөр хүсэд хангагданхай. Мүнөө тэдэнэр хүдөө ажахын ургамалнуудые элдэб үбшэнүүдһээ хамгаалхын тула химическэ аргаар үрэһээ сэбэрлэжэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумые эрхимээр угтаха гэһэн мүрысөөндэ хэдэн мянгаад механизаторнууд оролсонхой. Тэдэнэр тракторнуудаа бултыень заһабарилжа дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Мүнөө үедэ нёдондонойхидо оробол, 1,5 дахин олон трактор заһабарилагдаа. 35 мянган таряашад, бригадирнууд, механизаторнууд агрохимическэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула кружогууд болон һургуулинуудта һурана.

САҺАН ЕХЭЭР ТОГТООГДОНО

ОРЕНБУРГ. Хэдэн үдэрэй турша соо Оренбургын областьдо 30—40 градус хүйтэн боложо, балай харанхы бордоһон бурьялжа байгаа. Тиигээд гэнтэ дулаан боложо, һалхин һуладажа, саһан ехээр оробо. Ажахын механизаторнууд саһа этэдэг түхеэрэлгэнүүдые шагтагалһан тракторнуудта һуужа, саһаар хушагдаһан тала руу гарана. Саһые һалхинда үлеэлгэхэгүйн тула Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд хоёр халаанаар хүдэлжэ байна. 5 мянган гектар талмайда тэдэнэр саһа тогтоогоо.

«Саһа ехээр тогтообол, колхозой амбаарнууд дүүрэн болохо гэһэн үгэнүүдые Оренбург шадарай гандуу газарай таряашад һайнаар мэдэхэ юм. Тиимэһээ таряашад үбэлэйшье сагта үдэр бүхэндэ оролдолго ехээр гаргажа, ехэ хүдэлмэри хэжэ байдаг. «Прогресс» колхозой трактористнууд Михаил Гладких, Петр Ширяев дүрбэн үдэр соо 600 гектар газарта саһа тогтоогоо. Область соо бүхыдөө хахад миллион гектар гаран газарта иимэ хүдэлмэри хэгдэнхэй.

ХАРТААБХА УРГУУЛАГШАДАЙ АНХАРАЛ ОРОЛДОЛГО

КАМЕН-КАШИРСКИЙ (Волынска область). Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой оньһожоруулагдаһан хоёр отрядай гэшүүд үүр сайхаһаа эхилжэ ажалайнгаа үдэр эхилдэг. Тэдэнэр хартаабхын поли дээрэ нютагай үтэгжүүлгэ гаргажа байдаг. Гектар газар бүхэндэ 30 гаран тонно үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ хартаабхын баян ургаса хуряажа абахын түлөө управлениин бүхы колхознигууд тэмсэжэ байдаг.

Түрэл орон доторнай

Энэ ажахыда гектар газар бүхэндэ дунда зэргээр 28 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Мүн минеральна үтэгжүүлгэшье ехээр гаргагдаха юм.

Колхозууд һайн шанартай хартаабхын үрэһөөр хангагданхай. Хартаабха ургуулагшад агрохимиин һургуулинуудта түрүү дүй дүршэл шудалжа байдаг.

КОЛХОЗОЙ ҺУРАЛСАЛАЙ КОМБИНАТ

ЧИМКЕНТ. Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо һуралсалай комбинат хүдэлмэреэ эхилбэ. Экономическа механизаторнуудай, агрохимическэ, таряан ажалай, мал ажалай табан отделенинүүдтэ—бүхыдөө 245 колхознигууд элдэб мэргэжэлдэ һуража гараха юм. Агрохими, хүдөө ажахые оньһожоруулха, талаар һурадаг хүнүүдэй ехэнхинь дунда һургуули дүүргэһэн залуу хүбүүд, басагад юм. Уһалагшадые, һаалишадые, тугалшадые бэлэдхэдэг богони болзорой курсанууд мүн лэ нээгдэнхэй.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАДТА УЛААН ТУГУУД БАРЮУЛАГДАА

1963 ондо мяха, һү, ноһо, үндэгэ ехээр абаха, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн Россин Федерациин автономито республиканудай, хизаар болон областьнуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаа.

Ороной Баруун-хойто экономическа районго—Вологодско область, түбэй экономическа районго—Ярославска область, Волго шадарай экономическа районго—Астраханиин область, Алас Дурна зүгэй экономическа районго—Сахалинай область тус мүрысөөндэ илажа гараа гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Мүрысөөндэ илагшадта РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдажа, 10 мянган түхэригэй мүнгэн шан үгтэхэ болоо.

Архангельска областиин (Баруун хойто экономическа район-до). Камчаткын областиин (Алас Дурна зүгэй экономическа район) колхоз, совхозуудта мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө 5 мянган түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаа.

(ТАСС).

Һайн үүсхэл далитай

Ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулһанай, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэнэй ашаар амжалта туйлажа байһан ЛВРЗ-гэй электромашинна цехэй нүхэр Кирилловэй бригадынхид бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Тус бригадынхид ниитын нормо зохёогшод болохо, тиигэжэ ажалайнгаа нормо өөһэдөө тогтоохо гэһэн үүсхэл гаргаа һэн. Тэдэнэй энэ үүсхэлынь завод соогоо үргэнөөр дэмжэгдээ. Нүхэр Кирилловэй бригадын жэшээгээр заводой 400 гаран түрүү хүдэлмэришэд ажаллажа, өөһэдөө нормо зохёогшод болонхой. Тэдэнэр урдань абтаһан нормые хуушарһан дээрэ тоолоод, ажалай шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн нормо зохёоно. Иигэжэ хүдэлмэришэн бүхэн өөрынгөө арга боломжо дууһыень һайнаар хэрэглэн ажалладаг болоо.

Шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй жэшээгээр хэдэн хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдээ. Иигэжэ үнгэрһэн жэлэй туршада 200-гаад нормо час алмагдажа, ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Нүхэр Кирилловэй даадаг бригадын үүсхэлые дэмжэһэн хүдэлмэришэд ямар нэгэ деталь бэлэдхэхэдэ хэды саг хэрэглэгдэнэб гэжэ тодорхойлно. Энээнэй ашаар нормоёо хаража үзэнэ, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлнэ.

Ф. Абагаев.

Красноярска хүдөө ажахын институдай микробиологиин кафедрые даагша И. И. Оробинский кормобактерин гэжэ препарат бии болгоо. Тус препарат малай шэгнүүр нэмээхэдэ ехэ нүлөөтэй юм.

Балайска совхоздо 4 мянган гахай шахажа, энэ препарадые туршажа үзэһэн байгаа. Кормобактерин абаһан гахайнуудай сүүдхэ бүрнин амидын шэгнүүр 54 граммаар ехэ байгаа. Тиихэдээ тэжээлэй гаргаша 1 килограмм нэмэлтэ шэгнүүридэ 3,6 тэжээлэй единицээр бага болоо. Зураг дээрэ: ветеринарна наукануудай кандидат И. И. Оробинский (баруун гарһаа), микробиологиин кафедрын асистент И. Н. Кошкин.

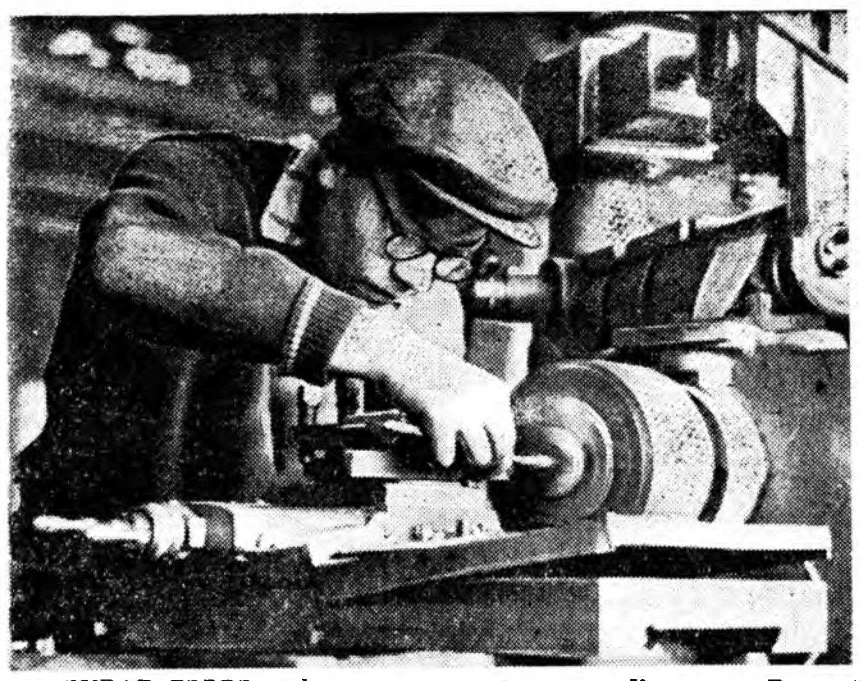
ТАСС-ай фотохронико.

Станогой дэргэдэ һурагшад

Һ УРАЛСАЛ АЖАЛ хоёрые нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн зорилго урдаа табиһан һургуули бүхэн һүүлэй үедэ горитойхон амжалта туйлажа байнхай. Улаан-Үдэ городой 27-дохи, хоёрдохи интернат һургуулиин юһэ, арба арба нэгэдэхи класcуудта һуралсагшад хоёр жэлэй саада тээ «Электромашина» заводто үйлэдбэриин практика гараха болоһон байгаа. Заводой хүтэлбэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлэй февраль һарада тусхай һуралсалай цех эмхидхэжэ, ерээдүйн залуу үетэндэ мэргэжэлээ шэлэн олохондонь туһаламжа үзүүлхэ шиидхэбэри баталан абаа бэлэй. Тиигэжэ манай республика дотор эгээн түрүүлэн һуралсалай цех «Электромашина» заводто эмхидхэдэһэн түүхэтэй. Һуралсалай цехэй эмхидхэгдэһэн түрүүшын һарануудта һурагшад 300 дүрбэлжэн метр талмай дээрэ хүдэлмэриин дүршэлтэй танилсажа эхилһэн юм. Тиихэдэ токарна хоёрхон станогтой һаа, мүнөө тэрэмнай таба болонхой. Мүн фрезерна, үрэмдэлгын хоер—хоёр станогтойбди. Слесарь мэргэжэлдэ 22 хүн, электрообмотчигой мэргэжэлдэ 15 хүн һуралсана. Мүнөө 200 гаран һурагшад үйлэдбэриин практика станогой дэргэдэ гаража, ажалай дүршэлдэ һуралсажа байнхай. Хоёр һургуулида мүнөө үйлэдбэриин 18 бригада тоологдоно. Эдэнэр токарь, фрезеровщик, автокрануудай слесарь-хабсаргагша, электрослесарь, электрообмотчик гэһэн мэргэжэл шудална.

Һурагшаднай гансашье хүдэлмэри хээд байдаггүй, харин теори шудалжа, заводой мэргэжэлтэдэй лекци, хөөрөө, заабари шагнадаг байна. Һуралсалай түрүүшын хахадта жэл соо хэдэ хэдэн тиимэ хэшээлнүүд үнгэргэгдөө. Хэшээлдэ һурагшадһаа гадна, багшанар олоороо ержэ шагнадаг байна.

Һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, эмхидхэжэ байха зорилгоор үйлэдбэриин совет байгуулагдаа. Һурагшадай цехэй хэһэн, бүтээһэн ажал тухай тус цехэй хүтэлбэрилэгшэд советтэ мэдээсэжэ, ажал хүдэлмэреэ суг ябуулжа байдаг болонхойбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: юһэдэхи классай һурагша Каратуев Василий токарна станок дээрэ ажаллажа байна.

Манай цехэй һурагшадай хэһэн детальнууд автокранда табигдадаг байна. Энэ жэлэй һуралсалай үе соо һурагшадай гараар 25 мянгаһаа дээшэ элдэб олон детальнууд хэгдэжэ, автокранда, электродвигательнуудта табигдаа. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадын гэшүүд өөһэдынгөө хэхэ юумэнүүдые һайнаар, саг соонь хэжэ дүүргэхые оролдодог болоо. Жэшээнь, һурагшад Григорян Тамара, Болотова Валя, Орлов В., Воробьев А., Никитина В., Буянова Л. болон бусад һурагшадай дунда тогтоогдоһон даабаряа ходоло улүүлэн дүүргэжэ ябадаг. Һурагшадай туйлаһан амжалта үндэрөөр сэгнэгдэжэ, харуулгын самбарта үлгэгдэдэг байна. Энээнһээ гадна, «За кадры», «Үйлэдбэри ба һургуули» гэһэн ханын газетэдэ һурагшадай ажал харуулагдадаг.

Һурагшаднай заводой хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг. Эдэ үдэрнүүдтэ һурагшад түмэрэй хаядаһа суглуулжа байнхай. Мүноө заводто үйлэдбэриин практика гаража байһан ахалагша классудай һурагшад һургуулияа дүүргэмсээрээ заводтоо ержэ хүдэлхэбди гэжэ мэдүүлдэг болонхой. Февралиин 10-да Һурагшадаймнай һайндэр — ажал хүдэлмэри хэжэ һураһанай түрүүшын разряд үгтэхэнь.

А. АЛЕКСЕЕВ,
«Электромашина» заводой һуралсалай цехэй начальник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: юһэдэхи классай һурагшад Русанов, Яцук, Туравинин гэгшэд цехэй мастер, инструктор Яковлевһаа зүбшэл заабари абажа байна.
Авторай фото.

Олимпиадын гал улаабхилһаар

ИНСБРУК, февралиин 1. (ТАСС-ай тусхай корр.). Советскэ Союзай хоккеистнүүдэй Чехословакиин командые 7:5 тоотойгоор шүүхэдэнь манай орондо февраль һара эхилээд байгаа. Энэ уулзалгые шүүжэ, манай хоккеистнүүд ехэ хүндэтэй илалта туйлаба.

Манай суглуулагдамал команда Швейцариин, Финляндиин, Германиин командануудтай хүндэ бэшэ хэдэн уулзалгануудые хэжэ, февралиин 7-до шведүүдтэй, февралиин 8-да Канадын суглуулагдамал командатай наадаха.

«ПЕДАГОГИЧЕСКА ПОЭМЭ»

Ленинградай багша Евдокия Мекшилын арбан километрэй зайе гаталхадань, нүхэд басагадынь ехээр амаршалаа. Тиигэншьегүй яахаб! Тэрэ мүнгэн медальда хүртөө ха юм. Мүрысөөнэй урдахи үдэрнүүдтэ Мекшило һайн дүнгүүдые харуулаагүй юм, тиимэһээ тэрээндэ ехээр найдадагшьегүй байгаа.

«Мүрысөөнэй урда би ехэ һанаагаа зобоогүйб, һайнаар унтажа, хүсэмни ехэ байгаа ёһотой»,—гэжэ тэрэ хэлээ. Тэрэ 10 километрэй зайда 40 мин. 26,6 сек. саг харуулаа.

Свердловск городой 24 наһатай багша Клавдия Боярских Мекшилын сагые 2,3 секундаар эрхимлэжэ, Олимпиин нааданай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө!

Мария Гусакова (Ленинград) 40.46,6 саг харуулжа, бронзо медаль шүүгээ. Тэрэ мүн лэ баһа багша юм.

Манай эрхим санашадай нэгэн Алевтина Колчинада февралиин түрүүшын үдэр ехэ урагшагүй байжа, түрүүшын зургаан хүнэй тоодо орожо шадаагүй.

КОНЬКИГААР МҮРЫСӨӨН

Мянган метрэй зайда конькигаар һолжорхо эхэнэрнүүдэй мүрысөөндэ Лидия Скобликова 1 минута 33,2 секунда саг харуулжа, гурбадахи алтан медальда хүртэбэ. Энэ сагынь Олимпиин үбэлэй нааданай шэнэ рекорд болоо.

Хоёрдохи һуури Ирина Егорова, (СССР), гурбадахи — Кайя Мустонен (Финлянди) эзэлээ.

Олимпиадын табадахи үдэртэ Челябинск городой түлөөлэгшэ Лидия Скобликова зургаадахи алтан медальда хүртөө. (Урдань гансахан лэ Тунберг (Финлянди) табан алтан медальда хүртэжэ шадаһан байгаа). Скобликова 3000 метр зайда 5 минута 14,9 секунда саг харуулжа, ээлжээтэ алтан медаляа шүүгээ. Энэ мүрысөөндэ Валентина Стенина болон Пхеньян городой 23 наһатай студент басаган Пил Хва Хан адли саг харуулаа: 5.18,5. Иигэжэ хоюуландань мүнгэн шан барюулагдаба. Бронзо медаль үлүү байшоо.

Конькигаар һолжорхо эхэнэрнүүдэй мүрысөөн дүүрэжэ, Скобликова бүхы дүрбэн зайда эрхим байгаа. Манай басагад дүрбэн алтан, гурбан мүнгэн, хоёр бронзо медаль гэртээ асарха юм.

САНАШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Финляндиин спортсмен Ээро Мянтюранта өөрынгөө командын иматтал алтан хүн болоо. 30 километрэй зайда санаар гүйхэ мүрысөөндэ тэрэ алтан медаль шүүһэн байгаа. Амаралтын үдэртэ болоһон 15 километрэй мүрысөөндэ тэрэ дахинаа илалта туйлаба. Тэрэнэй сагынь—50.54,1 секунда болоно. Советскэ спортсменүүдэй эрхимынь — үнинэй санашан Павел Колчин зургаадахи һуури эзэлээ. Сагынь 51,52,0 секунда. И. Ворончихин долоодохи — 51.53,9 секунда, Г. Ваганов арбан дүрбэдэхи — 52.46,8 секунда, В. Тараканов арбан долоодохи — 52.58,2 сек. һууринуудые эзэлээ. Энэ мүрысөөндэ хамтадаа 69 санашад хабаадалсаһан байгаа.

ХОККЕЙ

Манай хоккеистнүүд Швейцариин командые 15:0 тоотойгоор бэлэхэнээр шүүгээ. (7:0, 3:0, 5:0) Старшинов болон Петухов гурба гурбан шайбануудые, Иванов, Якушев, — хоёр хоёр, Александров Рагулин, Фирсов, Локтев, Волков нэгэ нэгэ шайбануудые сохижо оруулаа.

Швециин болон США гай суглуулагдамал командануудай уулзалга боложо, Швециин спортсменүүд 7:4 тоотойгоор шүүгээ.

ГИГАНТСКА СЛАЛОМ

Энэ мүрысөөндэ Франциин түлөөлэгшэ Бонлье Олимпиин нааданай чемпион болоо. Манай спортсменүүд В. Тальянов 31-дэхи, В. Шейн 34-дэхи, Г. Монастырев 37-дохи һуури эзэлээ. Энэ мүрысөөндэ бүхыдөө 96 хүн хабаадалсаа юм.

МАРИЭЛЬ БЭШЭ, ХАРИН ГОЙЧЕЛЬ

Слаломаар болоһон эхэнэрнүүдэй мүрысөөндэ алтан медальда хүртэхын түлөө эгэшэ дүү хоёрой хоорондо хатуу шанга мүрысөөн болобо. 19-тэй Кристин Гойчель (Франци) суута [illegible] басагаяа илажа шадаа.

Джан Соберт (США) бронзо медальда хүртөө. Урдахи олимпиадын чемпион байһан Хейди Библь (ОГК) дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Советскэ Союзай түлөөлэгшэд 20 эрхимүүдэй тоодо орожо шадаагүй.

ИНСБРУК. Үбэлэй олимпиин нааданда Советскэ Союзай түлөөлэгшэд Людмила Белоусова болон Олег Протопопов гоё һайханаар мүльһэн дээрэ хошоодоороо хатаржа наадаха мүрысөөндэ Олимпиадын түрүүшын чемпионууд болоо юм. Зураг дээрэ: Олимпиадын чемпионууд Людмила Белоусова, Олег Протопопов.

ТАСС-ай тусхай корреспондентын фото. (Фототелеграфаар абтаба).

„Рейнджер-6" һараһаа фотобуулгабаринуудые дамжуулаагүй

НЬЮ-ЙОРК февралиин 2. (ТАСС). Америкын «Рейнджер-6» гэжэ замбуулинай онгосо һарада хүрөө гээд Америкын информационно агентствануүд мэдээсэнэ. «Рейнджер-6» һарые тудахадаа бута һүрөө гээд агентствэнүүд нэмээнэ.

Һарын нюруугай фото-буулгабаринуудые газарта дамжуулха гээшэ «Рейнджер-6» онгосын гол зорилго байһан юм. ЮПИ Агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор «һара тээшэ онгосые табилга урагшагүйдөө, юуб гэхэдэ, телевизионно аппаратурань ёһоор хүдэлөөгүй.

Эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада

УДАЙПУР, февралиин 2. ТАСС-ай тусхай корреспондент О. Плешов иигэжэ дамжуулна:

Буу зэбсэг хуряаха, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар эрдэмтэдэй Пагуошска 12-дохи конференци зургаан үдэрэй турша соо эндэ үргэлжэлөөд, хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Үсэгэлдэрэй һүүлшын пленарна заседани дээрэ мэдүүлгэ баталан абтаа.

Ядерна зэбсэгтэй хэмэл одонуудые газарые тойрон дабшаха замда гаргахагүй тухай СССР-эй болон США-гай правительствануудай баталһан хэлсээе конференци һайшаагаа. «Москвагай договорой баталагдаһан ушар буу зэбсэг бүгэдэ ниитэрээ, хүсэдөөр хуряаха замда шухала алхам болоо гэжэ бидэнэр тоолонобди» гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Ядерна зэбсэгтэй болоһон оронуудай бэе бэеһээ жэшээ абаха политика бэелүүлээ һаа, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлаха, уласхоорондын оршон байдал һайжаруулха хэрэгтэ үнэтэ туһа нэмэри болохо байһанда мэдүүлгэ соо анхарал хандуулагдана.

Газарай талаар арсалдаануудые, хилын асуудалнуудые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха хэлсээ баталха тухай дурадхалые конференцидэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар дэмжээ.

Хүгжэлтэ багатай нацинуудай аюулгүй байдал хангаха зорилгоэр ООН-иие бэхижүүлхэ тухай конференци уряална. Ядерна зэбсэгэй, тэрэниие ошохо газартань хүргэхэ оньһо түхеэрэлгэнүүдэй дэлгэрэлгые хизаарлахаар эрид алхамуудые хэхэ гэжэ дурадхагдаха зуураа, мэдүүлгэ соо иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Баталан абтаһан хэлсээнүүдые бүхы нацинуудай сахлагүй һаань, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха зорилго гүйсэд дүүргэгдэхэгүй.

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряалга дэлхэйн оронуудта, илангаяа хүгжэлтэ багатай оронуудта экономическа һайн хойшолонтой байха байһанда мэдүүлгын түгэсхэлэй хуби соо ехэ анхарал хандуулагдана.

Удаадахи Пагуошска конференциие сентябриин 16-да Карлова Варада зарлаха гэжэ шиидхэгдээ.

Кипрэй президентын шиидхэбэри

ПАРИЖ, февралиин 1. (ТАСС). Информационно мэдээсэлнүүдые үндэһэ болгон Франс Пресс агентство иигэжэ дамжуулна. Арал дээрэ НАТО-гой зэбсэгтэ хүсэнүүдые байрлуулха тухай англо-американска дурадхалые буруушааха, гэжэ Кипрэй президент Макариос шиидхэһэн байна.

„Популар" газетын ой

МОНТЕВИДЕО, февралиин [illegible] ТАСС-ай корреспондент Е. Ель[illegible] иигэжэ дамжуулна:

Өөрынгөө «Популар» газетын [illegible]лоон жэлэй ойе Уругвайн ажал[illegible] мүнөөдэр тэмдэглэбэ. Энэ үдэр [illegible]ной түрүү үзэл баримталдаг [illegible] ниитын ажабайдалда ехэ удха[illegible]нартай. Предприятинуудта, хү[illegible]мэриишэнэй тосхонуудта, хүдөө[illegible]тагуудта суглаанууд, «Популар» [га]зетын хүдэлмэрилэгшэдтэй уул[за]гануд болоно, газетэдэ зорюу[л]ан мүнгэ зөөри суглуулагдана.

Мүнөө газетэ үдэр бүхэндэ 8 [illegible]даһан дээрэ гарадаг. Спортдо, [illegible]лүүшүүлдэ зорюулагдаһан хабс[illegible]галтануудые газетэ үдэр бүхэ[н] гаргадаг.

«Популар» газетын тогтоһон[иие] хойшонхи долоон жэл хадаа Үгын[illegible] шүүлые талха, хилээмээр хан[illegible]хын түлөө, түрүү хүсэнүүдэй [illegible]дэлэй түлоо, ажалшадай проф[illegible]зай центр болон зүүнэй үзэл бар[и]талдаг сүлөөрэлгын фронт байгу[ул]хын түлөө, марксизм-ленинизм[эй] үзэл сурталай, Кубын революц[иин] талархалгын, дэлхэйн хүдэлмэ[ри]шэнэй хүдэлөөнэй нягта жагсаа[лай] түлөө шанга тэмсэл хэгдэһэн дол[оон] жэл болоно.

«Популарай» ойн баярай номе[р] элдэб оронуудай авторнууд стат[ья]нуудые эльгээгээ. Советскэ зург[аан] космонавт хамтаараа абхуулһан [illegible]то-зурагаа эльгээгээ. Эб найрам[да]лай түлөө, арадайнгаа эрхэ сүл[өө]гэй, оронойнгоо дэбжэлтын түл[өө] тэмсэлдэ саашанхи амжалта туй[л]хыень Уругвайн энэ түрүү үзэл ба[]римталдаг газетэдэ тэдэнэр бул[таа] хүсэһэн байна.

Капиталай орон-тамын зоболон

АМЕРИКЭДЭХИ ЗОБОЛОНТО БАЙДАЛ

Америкын Холбоото Штадуудта үндэһэ яһанай илгаа гаргахадаа хүнүүдые таһа сохёод, нохойдо зуулгаад, түрмэдэ хаагаад гү, али марайжа алаад, дүүргэдэг бэшэ юм. Заримдаа хүнүүдтэ яахын аргагүй шэрүүн хатуугаар, һэшхэлгүйгөөр хандажа, доромжолоод, тэдэнэй ухааень һамааргадаг байна.

Хорейс Бейкер гэгшэдэ эгээ тиимэ ушар дайралдаба. Бейкер гээшэ негр яһанай, лаборант мэргэжэлтэй, Сара Бейкер гэжэ залуу медсестра һамгатай, гурба наһа хүрэһэн басагатай хүн юм. Тиин энэ ушар Алабамын гү, али Миссисипиин штадай заха холо газарта бэшэ, харин США-гай тон үнинэй болон томохон городуудай нэгэн болохо— Филадельфи хото (Пенсильвани штат) шадар болоһон байгаа. Тэрэ хотын нэрые оршуулхада, «аха дүүгэй барисаанай город» гэжэ гоёор дуулдаха юм.

Тиигээд Хорейс Бейкерэй болон тэрэнэй гэртэхинэй үзэһэн хашалан зоболон хадаа США-гай түүхэдэ тодхор татаһан 1963 оной августын 28-най, мүн 1963 оной ноябриин 22-ой үдэрнүүдтэй холбогдонхой.

1963 оной августын 28 хадаа «хэхэ хүдэлмэритэй, эрхэтэй сүлөөтэй болохо!» гэһэн лозунгтойгоор Вашингтон ошоһон түүхэтэ жагсаалай үдэр болоно. Тэрэ үдэр 250 мянган американецууд, ехэнхидээ негрнүүд оронойнгоо элдэб олон газар нютагуудһаа ерэжэ, Вашингтондо сугларaa һэн. Тиихэдээ зуун жэлэй саада тээ богоолшолгоһоо сүлөөлэгдэжэ, хара шарайта американецууд США-гай дүүрэн эрхэтэн болоһон аад, мүнөө дахин доромжолгодо орожо байһаниие буруушааха гэжэ эрид шиидэнгеэр тэдэнэр ёһо гурим дүүрэн сахижа эндэ ерэһэн байгаа.

Августын 28-най үдэшэлэн Вашингтоной жагсаалда хабаадагшадай гэр гэртээ таража эхилээд байха үедэ, Хорейс Бейкер Сара һамгантаяа хоюулан Филадельфи шадар энээнһээ долоон хоног урид өөһэдынгөө худалдажа абаһан бишыхан гэртэ дүтэлэн ерэбэ. Урдань тэндэ намаг байһанаа хатаагдажа, һүүлэй 12 жэл соо 1500 шахуу баганууд хирпиисэ гэрнүүд баригдажа, тэрэ хотодо ажалладаг ехэнхидээ залуу хүнүүд эндэ байратай байба. 1963 оной августын 28 болотор тэндэ нэгэшье негр һуудаггүй байһан юм ха. Тиигээд эгээн түрүүлэн Хорейс Бейкер һамгантаяа ерэһэн байха юм.

Зүгөөр Хорейс Бейкер гээшэ ямар нэгэ элдэбын аяг аашa гаргадаг хүн бэшэ юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрэ хадаа хэрүүл наншалдаа бэдэржэ ябаа бэшэ, гансал һанажа хүсэжэ ябаһан юумэнь гэхэдэ, амгалан түбшэн ажаһууха гэһэн байгаа. «Хойто талын газар нютагууд урда талынхиһаа нэгэ бага тэнюун зантай байха бээ гэжэ бодоод, тэндэ нүүжэ ерэһэн хүм гэжэ өөрөө хөөрэнэ.

Теэд тиигэжэ һанахадаа эндүүрээ байнаб гэжэ Хорейс Бейкер өөрынгөө бэе дээрэ үзэжэ ойлгобо. Тиигээд тэрэнэй гэртэхин бүлын зөөжэ ерэһэн автомашинын шэнэ гэрэйнгээ хажууда хүрэжэ ерэхэлээрнь, эблүүлэн уншахада «Ниггерэй гэр» гэһэн үгэ болохо айхабтар ехэнүүд хара үзэгүүдые гэрэйнь ханануудта бэшэжэ бузарлаһан байба. Сонходонь нэгэшье бүтэн шэл үлөөгүй. Тиигээд хэдэн зуугаад сагаан шарайта эрэшүүл, эхэнэрнүүд болон эдиршүүл тэһэрхэй сонхо руунь элдэбын бог шорой, үжэнхэй үндэгэ, хооһон шэл амһарта гэхэ мэтые шэдээд лэ «Ниггернүүд хаанаһаа ерээ һэмта, тэрээ руугаа тонилогты!» гэжэ хашхаралдахын тулада ойр зуура зуг татана.

Тэрэ үедэ полициинхид тэндэ байлсаа юм. Тиихэдээ полициин участогай долоон хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө ахалагша ноёнтой хамта эдэ бүгэдые хаража байһан мүртөө, тэрэ муухай аашыень болюулха гэжэ юрэдөө һанаашархаагүй байна.

Бейкертэн машина сооһоо гараад, дорюун янзатайгаар өөһэдынгөө шэнэ гэртэ оробо. Теэд тэрээн соо ороһон хойноол эндэ хэды шэнээн һүйдхэл һандарал болоһыень хаража ойлгоһон байгаа. Гэр соонь бог буртагууд дүүрэн хэбтэбэ. Электрын проводае ханаһаань таһа татажа хаяһан, шэрэмын биса тэһэ сохиһон, бэшэшье түхеэрэлгэнь эбдэгдэһэн байшоо.

Тэрэ һүниндөө, мүн удаадахи хоёр һүнишье, тэрэ айлда амар заяа үзүүлээгүй. Тэрэ айлайхиин харанхыгаар һуубашье һаань галзууран хиирэһэн сагаан шарайта бүлэг баяшуул тэдэнэй газааһаа гарангүй һахижа байбад. Сара Бейкер иигэжэ хөөрэнэ: «үе-үе болоод лэ муухайгаар хашхаралдаһан бээрээ, гэр хударнай модо шулуу гү, али хооһон шэл амһарта шэдэжэ байба» гэнэ.

Хүнүүдэй эдлэхэ эрхэ хамгаалха зорилго урдаа табиһан тэндэхиин бүхы эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд болон Вашингтон ошоһон жагсаалда хамаадалсаһан сагаан шарайта бүлэг һахилтан августын 29-дэ Бейкертэндэ туһалхаяа ерээ һэн.

Тиихэдээ тэдэнэр гэртэнь ороһон, мүн газааньшье байһан юм. Үймөө татагшадай гурбадахи үдэрөө аашалжа байхадань Пенсильваниин губернатор штадайнгаа полици эльгээжэ, тэндэ гуримтай болгоһон байгаа. Зүгөөр тэрэмнай миил үдэрэй сагта нюдэ далдалхын тулада хэгдэһэн байшоо. Тиигээд һүни болохолоор Бейкертэндэ телефоноор хонходожо, алаха хюдахамнай гэжэ занадаг бэлэй.

Баһа, үхэһэн хулганануудые сонхо руунь шэдэһэн, газаада үүдэндэнь мүн үхэһэн могой асаржа хаяһан байба. Тэндэхи монтёрнууд, слесарьнууд энэ айлай гэртэхи электрын провода болон бэшэшье түхеэрэлгэнүүдые заһажа үгэхэһөө огтолон арсаба. Бейкер өөрөө Филадельфидэ бүхэли үдэр соо хүндэ хүдэлмэри хэһэнэйнгээ һүүлээр, гэртээ бусахадаа үдэшэ бүри нимэ хашалан зоболон үзэхэ баатай болодог бэлэй. Тиигэ тингэһээр тэрэ хүн зүрхөө ехээр хүдэлжэ, үбдэдэг болоо һэн.

Ноябриин 22-то президент Кеннедиие хоролон алаһан үдэр Бейкер бүришье һаа муудажа, аргань һалаа. Тиихэдээ гэртэһээ тэрьелжэ арилба. Үглөөдэрынь Филадельфиин уласхоорондын аэропорт шадар ошоод, тэндэ уһанда норошоод, зүдэрүү шарайтай боложо, хашаланта тулюур байдал тухай аман соогоо гүбэнэжэ, миин зайжа тэнэжэ ябахадань, полици бариһан байгаа. Тиигээд тэрэниие зүрхэнэй үбшэнтэниие аргалха больницада ябуулаа һэн. Тэндэ 1964 оной январь гаратар байба.

Мүнөө тэрэ хүн гэртээ харинхай. Зүгөөр тиимэ һайнаар эдэгээдүй байна. Урагшагүйдэжэ ерэхэдээ, ажалһаа хаягдаа. «Мүнөө намайе юрэдөө хүдэлмэридэ абахаяа болёод байгаа юм гү, бү мэдэе» гэжэ тэрэ хүн хэлэнэ.

Тиигэбэшье һаа, ажал бэдэрһэн лэ зангаараа. Мүн баһа, тэрэ өөрынгөө гэрһээ яабашье гаража ошохогүйб гэжэ хатуугаар шиидэнхэй. Тиихэдээ үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг өөрынгөө хүршэнэртэ таанар намайе айлгаагүйт гэжэ гэршэлэн харуулха һанаатай. Гэхэ зуура ондоо тээшэ нүүжэ ошохо гэхэдээ тэрэнэй аргань һаланхай, юундэб гэхэдэ, ажалгүй болоходоо мүнгэгүй болоод байна ха юм.

Энэ жэгшүүритэ аашa гаргаһан газарта ахалагша ноён байһан Хью Маквикер гэгшэ Бейкертэндэ иимэ хашалан үзүүлһэнээ һайрхан омогорхохо һанаатай. «Бидэниие шэрүүн хатуу юумэ хэбэ гэжэ хэншье гэмнэжэ шадахагүй,— гээд тэрэ хэлэнэ. — Бирмингемдэ болһон шэнгеэр бидэнэр тэдэниие нохойгоор зуулгаһан бэшэбди, гал түймэр унтаргаадаг шлангаар уһа хаюулһан бэшэбди,—гэнэ. Тэрэньшье зүб ааб даа. Теэд Филадельфидэ үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад Хорейс Бейкерэй зүрхэнэй үбшэнтэй боложо, арга һалатарнь доромжолжол байба ха юм.

С. Лури,
ТАСС-ай корреспондент.

РСФСР-эй Верховно сүүдтэ

РСФСР-эй Верховно сүүдэй уголовно хэрэгүүдэй талаар сүүдэй коллегиин нэмэл заседани һаяхан Москва городто боложо, В. М. Ионесяниие, тэрээндэ туһалагша А. Н. Дмитриевае гэмнэһэн уголовно хэрэгые хаража үзөө. Заседани дээрэ Верховно сүүдэй гэшүүн В. В. Покровский түрүүлэгшээр, Ивановска Дзержинскиин нэрэмжэтэ зэрэлгэ-нэхэлгын фабрикын мастерай туһалагша Е. Е. Романова, Москва-2 моторовагонно депогой машинист-инструктор П. И. Богданова арадай заседательнуудаар һуугаа. РСФСР-эй прокуророй туһалагша Г. С. Быстрова гүрэнэй зүгһөө гэмнэгшэ боложо, адвокадууд И. Ф. Деревянченко, В. А. Елизарова гэгшэд үмөөрэгшэд боложо сүүдэй заседанида хабаадалсаа.

Ионесян 1963 оной декабрь, 1964 оной январь һаранuудта Иванов болон Москва городуудта хэдэн тон хүндэ хүшэр гэм хээ гэжэ сүүд тодоруулаа. Зөөринень тон[о]ожо зорилгоор эрхэтэдэй байрануу[д] мэхэлэжэ орохо зуураа, һургуул[иин] наһанай гурбан үхибүүдые, хо[ёр] эхэнэрые догшон шэрүүнээр ала[а], тэрэшэлэн арбан табатай басаг[а]ниие хүсөөр эдлээд, тэрэниие алаха һ[а]дэлгэ гаргаһан байгаа.

А. Н. Дмитриева Ионесянай гэм[]тэ ябуулганууд тухай мэдэдэг бай[]һан аад, гэмтэ хэрэгүүдээ нюу[н] далдалха хэрэгтэнь тэрээндэ туһа[л]даг байгаа.

В. М. Ионесяниие буудан алах[а] гэжэ РСФСР-эй Верховно сүү[д] шиидхээ. А. Н. Дмитриева арба[н] табан жэлдэ сүлөөгөө хаһагдахаа[р] шиидхэгдэһэн байна.

* * *

Ионесянай үршөөл гуйһан зууршалгые РСФСР-эй Верховно Сове[тэй] Президиум зүбшөөгөөгүй. Шиид[]хэбэри дүүргэлтэ болгогдоо.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00029. Зак. № 56.